

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26, tel. 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 602-70-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Dan vstaje

Minilo je 17 let, ko je tudi na Slovenskem v mračno noč okupacije odjeknil strel iz prve partizanske puške in naznanil boj na življenje in smrt proti tujim osvajačcem. Danes praznujemo obletnico tega velikega zgodovinskega dogodka in človeku misli same hitijo nazaj v tisti čas, ko se je odločala usoda vsega našega ljudstva, ki je zadržano sklenilo, da se nikoli več ne pokori nikomur in začelo ustvarjati lastno državo na temeljih takšne družbene ureditve, ki slehernemu omogoča mirno življenje brez strahu in skrbi za prihodnost.

Pred nami se vrstijo dogodki iz preteklosti, bližnji in daljni. Spominjamo se žrtev, ki so darovale svoja življenja v tistih težkih dneh junakov dela, ki so postavili temelje za naš gospodarski razvoj. Doživeli smo preobrazbo, ki je ni enake v zgodovini katereakoli drugega naroda in vsa ta leta smo nosili nemadeževano zastavo socializma ter jo branili pred sovražniki vseh vrst in z vseh strani zemeljske oble. Ustvarili smo državo, ki so o njej sanjali naši predniki in za katero so umirali naši najboljši tovariši.

Toda naš boj ni bil samo naš. Bil je to obenem tudi boj za mir, za miroljubno in ustvarjalno sožitje prav med vsemi narodi, ki to želijo. To je bilo eno izmed gesel, napisanih na slavni zastavi partizanskih bataljonov, in ostalo je vse do današnjih dni temelj naše zunanje politike in odnosov do drugih narodov: zahtevali smo zase pravico, da si sami določamo svojo pot, zahtevamo pa jo tudi za druge narode, ki jim še danes gospodarijo tuje velesile in igrajo z njimi na svetovni borzi mednarodne politike. Na strani teh zatiranih narodov so naše simpatije, zakaj sami dobro vemo, kaj pomeni suženjstvo in tuje gospodstvo.

To je potrebno danes še posebej poudariti, kajti na delu so sile, ki jim ni do miru in do sožitja med narodi, velike države, ki šibkim zanikajo osnovne pravice, ko gre za njihove imperialistične koristi. To ne pomeni nevarnosti samo za neposredno ogrožene dežele, ampak za vse človeštvo, saj s svojimi napadalnimi nameni pretijo, da spet sprožijo vojno viхро, ki lahko zajame v svoj vrtinec in uniči milijone človeških življenj ter gospodarske in kulturne pridobitve vsega civiliziranega sveta.

Naj bodo torej ob tem velikem prazniku naše misli tudi pri tistih, ki se morajo še bojevati za to, kar mi že imamo, naši nadaljnji naporji pa usmerjeni k še hitrejši graditvi naše socialistične domovine in s tem h krepitevi miru in prijateljstva med vsemi narodi.

VOJAŠKA INTERVENCIJA ZDA V LIBANONU

Mimo Združenih narodov

Nevarnost splošnega oboroženega spopada na Bližnjem vzhodu lahko prepreči samo OZN

V noči od nedelje do ponedeljka je prišlo v Iraku do državnega udara. Skupina oficirjev je odstavila kralja Fejsala in ministrskega predsednika Nuri Saída, razglasila republiko in preklicala članstvo Iraka v Bagdadske zvezi. Sestavljena je bila tudi vlada z generalom Abdelom Kerim el Kasemom na čelu. Med svojimi prvimi akti je nova vlada uradno priznala Združeno arabsko republiko ter pozdravila predsednika Naserja, nato pa je tudi Združena arabska republika takoj uradno priznala republiko Irak.

Razumljivo je, da je razglasitev Iraka za republiko in njegova prekinitev članstva v Bagdadske zvezi povzročila na Zahodu silno razburjenje, saj je znano, da razpolaga Irak z ostalimi območji Bližnjega vzhoda s takšnimi petrolejskimi rezervami, ki so trikrat večje kot v ZDA in sedemkrat večje kot v Sovjetski zvezi. Dejansko gre za vprašanje, ali naj zahodne sile še v bodoče razpolagajo z ogromnimi rezervami petroleja na Bližnjem vzhodu ali pa naj z njimi razpolagajo sami arabski narodi, ki so prirodni lastniki teh petrolejskih ozemelj.

Na dogodke v Iraku so zahodne sile mimo Organizacije združenih narodov takoj odgovorile z nezaslišno vojaško intervencijo in z oboroženim vmešavanjem v notranje zadeve arabskih narodov.

Spričo znanih notranjih nemirov v Libanonu je pred kratkim to deželo obiskal generalni sekretar OZN Hammarskjöld, ki je ugotovil, da je smatrati dogodka v Libanonu za njihovo notranjo zadevo in da tamkaj ne gre za nikakršno vmešavanje Združenih arabskih republik, kakor so to hoteli določeni krogi prikazati zato, da bi opravičili svojo oboroženo intervencijo v Libanonu. Enako ugotovitev je vse do zadnjega potrjevala tudi posebna komisija opazovalcev OZN, katere prisotnost v Libanonu je še posebej jamčila, da tudi ni moglo biti s strani ZAR nikakršnega vmešavanja v notranje zadeve Libanona.

Vzlic temu pa je v torek popoldne Bela hiša objavila sporočilo predsednika Eisenhowerja, po katerem so ZDA tega dne izkrcale v Libanonu nad 5.000 ameriških mornarjev, ki s tankovskimi enotami prodirajo v notranost dežele. Nedvomno je ta oborožena intervencija ZDA, izvršena mimo OZN, ozko povezana s spremembami v Iraku.

Ves svobodoljubni svet je resno vznemirjen spričo položaja, ki je nastal na Bližnjem vzhodu po izkrcanju ameriških oboroženih sil v Libanonu. Vlada FLRJ je takoj javno obsodila ta samovoljni akt ZDA, ki vodi do skrajne zostritve položaja v tem delu sveta in preti, da povzroči splošen mednarodni konflikt. V sporočilu na-

Med svojim 13-dnevnim obiskom v naši deželi je predsednik Združene arabske republike Gamal Abdel Naser kot gost predsednika Tita po zaključku državniških razgovorov na Brionih v spremstvu svojega gostitelja obiskal tudi Slovenijo. Bil je v Ljubljani, na Bledu, v Bohinju, v soboto popoldne pa se je na povratku na Brione dalj časa zadržal v Postojni. Po kosilu v Jamski restavraciji sta si Naserjeva soproga in njena starejša hčerka v družbi soproge našega predsednika ogledali Postojnsko jamo, med tem časom pa sta se oba visoka državnik rada odzvala želji postojnskih šoferjev, da bi se skupaj slikali v počastitev njihovega praznika — Dneva šoferjev. Naša slika je bila posneta pred Postojnsko jamo v soboto popoldne: Naser in Tito med postojnskim šoferji

še vlade je nadalje rečeno: »Vlada FLRJ sodi, da je edinole Organizacija združenih narodov po-klicana, da odloči o sporu, kakršen je nastal v Libanonu. Odkrito vmešavanje z vojaško silo pa je tem nevarnejše in tem bolj nerazumno, ker se je OZN tam že angažirala z akcijo generalnega tajnika Hammarskjölda in s skupino opazovalcev.«

Razen te izjave naše vlade je predsednik Tito v zvezi z nevar-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Seja OLO Koper

S sprejetjem poslovnika bo izboljšano delo.

Minuli petek je v Kopru zasedal okrajni ljudski odbor, ki je v osrednji točki dnevnega reda sprejel poslovnik odbora in poslovnik obeh okrajnih zborov. Ti poslovniki so pomemben doprinos sistematičnemu, po vsebini obsežnemu delu Okrajnega ljudskega odbora ter njegovih organov, saj do podrobnosti določajo, kako naj poteka.

Skupni seji obeh zborov je sledila ločena seja okrajnega zbora in zbora proizvajalcev. Na njih so med drugim razpravljali in sklepali o zaključnem računu okrajnega investicijskega sklada. Iz poročila o zaključnem računu o izvršitvi lanskega okrajnega proračuna je razvidno, da so bili planirani dohodki doseženi v višini 875.293.983 din ali 94,7%. Tako je bilo zaradi sprememb zveznih predpisov na področju gospodarstva v delu proračunskega prispevka iz dobička doseženih le 59,1%. v delu proračunskega prispevka iz osebnega dohodka le 68,2%, v delu prometnega davka od prebivalstva od davčnih vrednotnic komaj 10,8% od planiranega itd. Prekoračeni pa so bili dohodki od prebivalstva. dohodki okrajnih zavodov, dohodki iz fondov ter ostali dohodki. Izdatki so bili v višini 868.999.542 din, to je za 6% nižji od predvidenih.

Nadalje sta oba zbora sprejela več odlokov gospodarsko-finačnega značaja, sklep o reviziji klasifikacije zemljišč v nekaterih katastrskih občinah na območju občinskega odbora Postojna, odlok o razglasitvi jaboličnega cvetožera za škodljivca, ki ga je treba obvezno in vsaj delno zatirati, saj povzroča velike gospodarske škodo nabsadov in njakih predvsem v občinah Dovoča, Hrpelje, Postojna, Pivka in Pirska Bistrica, ter ustanovitve la Zavod za pospeševanje kmetov in živali v Koprju.

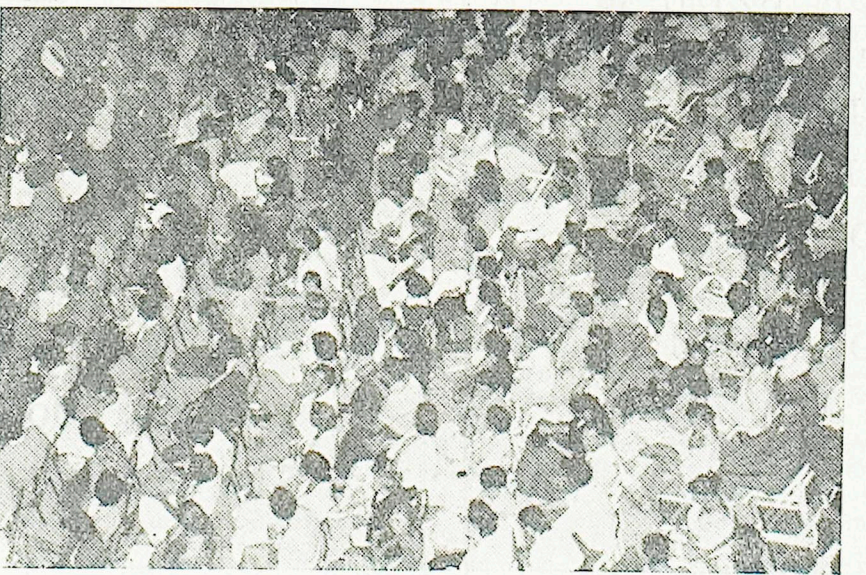
O uspehih naših letnih prireditev

Povprečen obisk pri predstavah — 1200 ljudi • Edinstvena pozornica v Piranu • Tudi Izola bo deležna letnih prireditev • Nerazumljiva nezainteresiranost našega centralnega časopisja

Ze samo bežen pogled na lanski ali letošnji repertoar Zavoda »Primorske prireditve« za poletno sezono nam kaže razveseljiv napredek, tako v kakovosti kot v številu prireditev. In če se nam je zdel optimistična širokopoteznost planirati povprečno število obiskovalcev letošnjih letnih prireditev na 1000 ljudi (lani je bilo povprečje 700), kažejo do zdaj izkušnje, da znaša to povprečje kar 1200. Vsekakor razveseljivo dejstvo, dokaz pravilne poti.

Rekordno število obiskovalcev je zabeležila ljubljanska Opera — Smetanovo »Prodano nevesto« je gledalo na koprskem trgu 1540 ljudi. Velik uspeh pa je doživela Opera s Hrističevim baletom »Ohridska legenda« v

Piranu, ki bo postal s svojim prizoriščem na Puntji, vsaj za nekatere uprizoritve, edinstveno prizorišče. Tako je pri »Ohridski legendi« morje nadomestilo jezero, v svoji pravi vlogi pa bo prišlo do veljave pri uprizoritvi »Primorskih zdrah« (SNG Trst). »Ohridsko legendo« si je ogledal v Kopru med drugimi tudi predsednik Ljudske skupščine LRS tovariš Miha Marinko. Bil je navdušen nad okoljem uprizoritve, nad razvojem, pogojl in uspehom, ki jih kažejo naše letne prireditve. V Piranu si je ogledalo »Ohridsko legendo« precej tujcev in niso mogli pohvaliti našega folklornega bogastva, kvalitete ljubljanskega baleta in piranskega prizorišča.

Pogled na koprski trg pri letnih prireditvah. Še precej pred začetkom predstave je trg polno zaseden in poln nestrpnega pričakovanja

Pri tem moramo registrirati tudi uspele predstave SNG iz Trsta na letnem prizorišču v Postojni, kjer so uprizorili »Primorske zdrahe«. Več bomo o predstavi poročali pri priranski uprizoritvi (26. t. m.). Podrobnejše poročilo o uprizoritvi »Prodane neveste« in »Ohridske legende« objavljamo danes na kulturni (pet.) strani izpod peresa našega glasbenega recenzenta.

Letošnjih poletnih prireditev ni bilo deležna naše obalno mesto Izola, ker so predstavniki domačih podjetij pokazali premalo razumevanja, ko je Zavod »Primorske prireditve« potikal pri njih za pomoč pri postavitvi letnega prizorišča. Toda čeprav se je do zdaj zvrstil le majhen del letnih prireditev, je njihov uspeh in kakovost tako navdušila Izolčane, da se prizadeto oglašajo na zborih volivcev, zakaj niso deležni predstav. In ker so ti prizadeti in željni predstav prav iz vrst delovnih kolektivov izolških podjetij, gotovo bodo našli pot preko delavskega samoupravljanja, da bodo zadostili svojim kulturnim potrebam. Sporazum je tu — že prihodnji gost naših prireditev, ansambel narodnih iger Tanec, bo nastopil tudi v Izoli.

Brez dolgih razlag in prepričevanja nam že ti strnjeni podatki povedo, kakšnega pomena so za nas letne prireditve in kakšni so naši pogoji za uprizoritve — veliko boljše kot v marsikaterem večjem mestu, kjer umetno podaljšujejo svojo zimsko sezono. In vendar ne najdemo v našem centralnem časopisju niti besede o teh naših letnih prireditvah, niti gole in preproste registracije, čeprav lahko beremo v kulturni kroniki o manj pomembnih in bolj oddaljenih dogodkih v vseh drugih republikah. Razumljivo je, da posvečajo veliko prostora svojemu, ljubljanskemu festivalu, toda — pa prosim brez zamere — zdaj se nam, da bi tudi naše številne, kvalitetne in uspele prireditve morale najti svoj prostorček na kulturnih straneh naših centralnih dnevnikov in tednikov.

Z. L.

Sprehod POSVETU

Predsednik norveške vlade nas bo obiskal

Iz Beograda so sporočili, da so se dogovorili glede datuma obiska predsednika norveške vlade Jugoslaviji. Norveški ministrski predsednik Gerhardsen bo obiskal našo domovino letos, 26. in 27. septembra. Razen Beograda si bo skupaj s soprogo ogledal tudi nekatere druge jugoslovanske kraje.

Predsednik norveške vlade bo gost jugoslovanske vlade. K nam prihaja na povabilo državnega tajnika za zunanje zadeve Koče Popovića, ki ga je v imenu naše vlade povabil lani med uradnim obiskom na Norveškem.

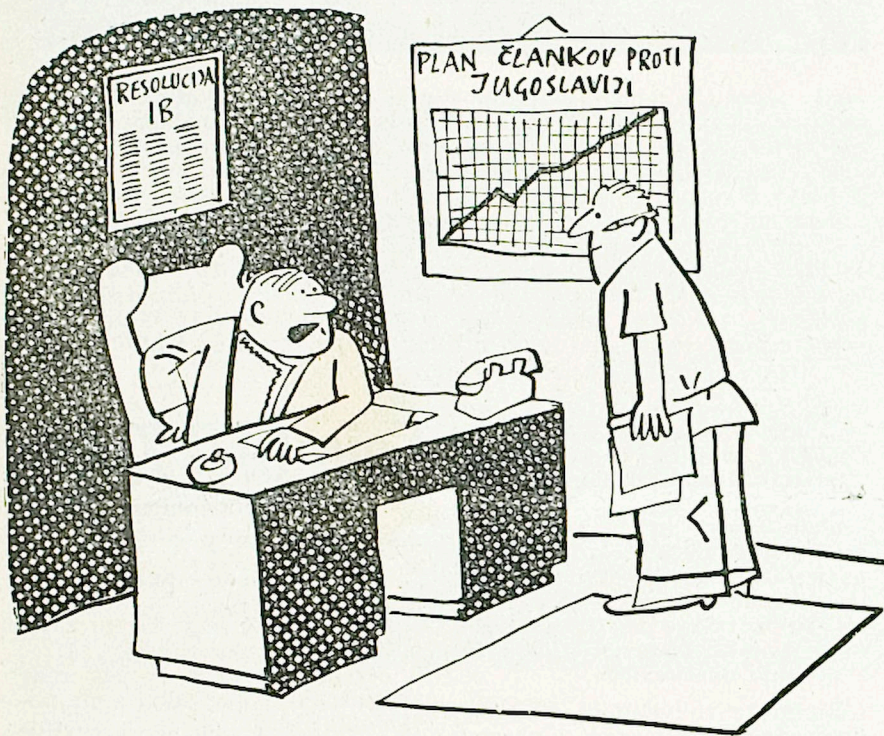
Zanimiva ekonomska razprava v OZN

V Ženevi že nekaj dni zaseda Gospodarsko-socialni svet OZN. Na dnevnem redu je razprava o praktičnih ukrepih, ki naj jih na-

vzhodnemu taboru, naj »jugoslovanskemu revizionizmu« ne posveča prevelike pozornosti, ker bi si sicer v Jugoslaviji utegnili misliti, kako pomemben vpliv imajo na Vzhod. Hruščev je zno-va skušal dokazovati, da odgoditev posojila Jugoslaviji ni bilo politično dejanje, kar pa je pozneje sam zanikal s trditvijo, »da jugoslovanski voditelji zahtevajo od nas, da bi jim kratko in malo samo dajali, od njih pa nič ne dobivali v zameno«. Hruščev je s tem jasno namignil na deklaracijo 12 dežel, ki je Jugoslavija ni podpisala.

Ko jugoslovanski dnevniki komentirajo najnovejše izjave Hruščeva, opozarjajo tudi na besede sovjetskega ministrskega predsednika, »da bi bilo kljub vsemu treba poiskati sprejemljivo obliko stikov v določenih vprašanjih«. Beograjska Borba se s temi besedami strinja in zaključuje, da žal vsa dosejanja praksa v odnosu do Jugoslavije govori nasprotno.

V VZHODNEM UREDNIŠTVU

Komentarjev o sestanku TITO-NASER ni treba natisniti, da ne bodo Jugoslovani rekli, da se vmešavamo v njihove notranje zadeve.

pravi OZN, da bi zmanjšali velike razlike med surovinsko bogatimi in revnimi deželami. V razpravi je govoril tudi jugoslovanski predstavnik Dobrivoje Vidić. Med drugim je poudaril, da v sedanjem položaju ne zadošča samo dolgoročno proučevanje blagovnih problemov, ampak se je treba lotiti tudi praktičnih ukrepov. Predvsem bi bilo potrebno takoj organizirati obravnavanje glavnih platí problema surovin. Jugoslavija je s tem z zvezi že predlagala posvetovanje vladnih izvedencev, ki bi bilo lahko jeseni vzporedno z zasedanjem Gospodarskega odbora Glavne skupščine OZN.

Po mnenju veleposlanika Vidića bi se morali pomeniti predvsem o naslednjih vprašanjih: 1. možnosti za kompenzacijsko finansiranje dežel, ki izvažajo surovine, 2. izmenjavo gledišč glede vskladitve trgovinsko-političnih ukrepov, 3. sklenitev večstranskih dolgoročnih dogovorov o stabilizaciji plasmana in cen surovin in 4.boljšanje organizacije trgovine s primarnimi proizvodi.

Novi izpadi Hruščeva proti naši deželi in ZKJ

Prvi tajnik sovjetske komunistične partije Hruščev je v govorih na kongresu vzhodnonemške partije in na nekem zborovanju v Moskvi znova napadel Jugoslavijo in ZKJ. Hruščev je med drugim dejal, da se Sovjetska zveza nikoli ni odmaknila od stališča, da je bila resolucija Informbiroja iz leta 1948 v bistvu pravilna. Razen tega je podcenjeval jugoslovanske gospodarske uspehe ter priporočil celotnemu

Kako si De Gaulle zamišlja 'francosko-alžirsko bratstvo'

Letošnja proslava francoskega državnega praznika — obletnice zavzeta Bastilije pred 169 leti — je bila kaj nenavadna. Predsednik francoske vlade De Gaulle je hotel domoljubna čustva Francozov usmeriti k manifestaciji za tako imenovano francosko-alžirsko bratstvo. V ta namen je pripeljal iz Alžira v Pariz 4000 Alžirev, ki so služili v francoski vojski v prvi in drugi svetovni vojni. Le-ti so

korakali v paradi skupaj z vojaki Salana in Massuja, ki prav zdaj s pobijanjem Alžirev utrjuje tako imenovano francosko-alžirsko bratstvo.

De Gaullova zamisel, da bi prišlo na paradi do manifestacij za njegovo politiko, se ni uresničila. Ne samo, da francosko prebivalstvo ni manifestiralo za generalove načrte, ampak je prišlo celo do demonstracij. Tako so alžirski mladinci skušali v

sprevodu razviti zastavo alžirskega osvobodilnega gibanja, komandos alžirskih borcev pa so napadli številne vojake, ki so prišli iz Alžira in jih 5 ubili.

Predsednik francoske vlade je tudi naslovil na čezmorske narode poslanico, v kateri obljublja čezmorskim deželam in Alžiriji federalno povezavo z matično deželo, Alžiriji pa še posebno mesto v francosko-alžirski skupnosti. Malokdo pa seveda verjame v možnost uresničitve takih napovedi. De Gaulle so namreč pripeljal na oblast Salan, Massu, Soustelle in drugi zastopniki alžirskih kolonialistov, zato je malo verjetno, da bi predsednik francoske vlade ukrepal nasprotno z njihovimi težnjami. Popolnoma zgrešeno pa je tudi neupoštevanje alžirskega osvobodilnega gibanja, ki zahteva neodvisnost dežele. De Gaulle torej nima kaj obljubliti. Če ne bo podpril kolonialistov v Alžiru, ga bo zapustila še tista pesčica zvestih, ki ga je pripeljala na oblast. Če pa bo skušal urediti stvari drugače, kot si zamišljajo Soustelle, Salan in drugi, pa se lahko spet znajdemo v podobnem položaju, kot pred njegovim prihodom na oblast. Perspektiva za rešitev alžirske krize je trenutno zelo neugodna. Morda pa bo prav sedanje obdobje De Gaullove vladavine spametovalo Francoze in nagnilo tehtnico na stran napredno usmerjenih strank, ki bi edine in z združenjo močjo ustavile prelivanje krvi v Alžiru in našle za obe strani sprejemljivo rešitev.

LOS ANGELES — V atomskem središču Santa Susana pri Los Angelesu so uspešno napravili poskus, pri katerem se je v poskusnem reaktorju manj kot v eni sekundi povečala energija od 0 na 530 tisoč termičnih kilovatov, ne da bi bila pri tem poškodovana katerakoli reaktorjeva naprava.

Novice s TRŽAŠKEGA

Splošna 24 ur trajajoča vsedržavna stavka uslužbencev avtobusnih, trolebusnih in tramvajskih prevoznih podjetij, ki je bila v soboto, je bila tudi v Trstu uspešna. Popolnoma so bile prekinjene vse medkrajevne avtobusne zveze in tramvajska zveza z Opčinami. Obratovale so samo nekatere mestne zasebne proge. V znak solidarnosti so stavkali tudi uslužbenici miljskega občinskega prevoznega podjetja ACNA. Namen stavke je bil, da bi delodajalci pristali na razgovore za ureditev nove delovne pogodbe in da bi sprejeli predloge sindikalnih organizacij za izboljšanje gospodarskih pogojev uslužbencev. V kolikor to ne bo izvedeno v najkrajšem času, so uslužbenici prevoznih podjetij pripravljene ponovno stavkati.

Trgovinska zbornica že dalj časa pripravlja načrte za povezavo Trsta in Benetk s helikopterji, kar je v zvezi s pripravljanim načrtom za tovrstno povezavo severnoitalijanskih mest Milana, Torina in Genove. Osnovni pogoj za vzpostavitev take proge je zgraditev vzletišča za helikopterje. Strokovnjaki menijo, da bi bilo najprimernejše vzletišče na sedaj zapuščenem letališču hidroplanov, saj stroški za preureditev tamkajšnjih naprav ne bi bili prekomerni.

Konec junija je bilo na Tržaškem zaposlenih 88496 oseb, torej 799 manj kot junija 1957 in 86 več kot maja letošnjega leta. V istem mesecu pa je bilo 14316 brezposelnih, to je 881 manj kot junija 1957 in 977 manj kot v maju tega leta.

V Padričah so v nedeljo proslavili 60-letnico ustanovitve tamkajšnjega prosvetnega društva »Slovans«. Na proslavi so nastopili pevski zbori prosvetnih društev »Slovans«, »Lonjer-Kat'nar«, »Valentin Vodnik« iz Doline, »Slavec« iz Ricmanj in »Slovenec« iz Boršta ter godba na pihala iz Brega. Koncert je prjetno presenetil številne udeležence proslave, saj so le redke priložnosti, da nastopa obnem pet priljubljenih in kakovstnih domačih pevskih zborov z bogatim sporedom narodnih in umetnih slovenskih pesmi.

Tržaški pomorski promet občutno pada, saj je dosegel v maju le 326525 ton, se pravi za 33,5 odstotkov manj kot je znašal v maju 1956. To padanje je posledica vpliva ameriške recesije in tudi dejstva, da je uspelo Reki v zadnjem času pritegniti tranzit ameriškega premoža za Avstrijo. Po drugi strani pa vpliva na zmanjšanje prometa tudi pomanjkanje rednih pomorskih prog.

Zmanjšanje prometa se neposredno kaže tudi na zmanjšanju števila naročil v tržaških ladjedelnicah, ki imajo za sedaj še dovolj dela, kaže pa, da se bo sedanje stanje v prihodnjih letih občutno spremenilo, pri čemer bodo močno prizadeti sedaj zaposleni ladjedelniški delavci.

Predsednika tržaške trgovinske zbornice dr. Caidassija so te dni obiskali predsednik Slovenskega gospodarskega združenja Stanislav Svagelj, tajnik tega združenja Marij Kocjančič in upravni tajnik dr. Franc Škerij. Predstavniki Slovenskega go-

spodarskega združenja so obrazložili sestav in namene združenja. Med razgovorom so razpravljali o različnih lokalnih vprašanjih in zlasti o lokalnem prometu med sosednima področjema in o možnostih za nadaljnjo okrepitev maloobmejnega prometa.

Mimo OZN

(Nadaljevanje s 1. strani)

nim položajem na Bližnjem vzhodu takoj poslal tudi posebno brzojavko predsedniku indijske vlade Nehruju.

Eisenhower je postavil Organizacijo združenih narodov pred izvršeno dejstvo, nato pa šele zahteval izredno sejo Varnostnega sveta. Kakor v Sueškem primeru, se oči vseh svobodoljubnih narodov v tem nevarnem trenutku ozirajo proti Organizaciji združenih narodov, na kateri je zgodovinska odgovornost, če bodo to oboroženo vmešavanje ZDA v notranje zadeve arabskih narodov odločno odbile in le tako spet zajamčile svetovni mir, ki je resno ogrožen.

Ureja uredniški odbor — Glavni urednik Stane Škrabar — Odgovorni urednik Rastko Bradašnja

OKRAJNI
LJUDSKI
ODBOR
KOPER

čestita vsem prebivalcem
okraja Koper k 22. juliju
obletnici oboroženega upora
slovenskega ljudstva

- ★ OKRAJNI KOMITE ZKS
- ★ OKRAJNI ODBOR SZDL
- ★ OKRAJNI SVET SVOBOD
in PROSVETNIH DRUSTEV
- ★ OKRAJNI KOMITE LMS
- ★ OKRAJNI SINDIKALNI
SVET
- ★ OKRAJNI ODBOR ZROJ

KOPER

iskreno čestitajo vsem borcem za svobodo
k obletnici vstaje slovenskega ljudstva

OBČNI ZBOR OKRAJNE ZADRUŽNE ZVEZE V KOPRU

Za povečanje kmetijske proizvodnje

V četrtek, 10. julija, je bil v Kopru IV. redni letni občni zbor Okrajne zadrुžne zveze. Udeležilo se ga je 54 delegatov kmetijskih zadrug s področja koprškega okraja in večje število gostov. Delovni program občnega zbora je obsegal temeljito proučitev uspehov zadrुžništva v preteklem letu, kakor tudi njegove težave in pomanjkljivosti ter napotke za nadaljnjo krepitev kmetijskih zadrुžnih organizacij našega okraja.

Dosedanji predsednik OZZ Franc Kralj-Petek je mimo obsežnega in izčrpnega poročila upravnega odbora o delu v letu 1957 nakazal osnovne značilnosti razvoja kmetijske zadrुžništva in tako delegatom omogočil široko razpravo o njegovi problematiki. Med drugim je poudaril, da so kmetijske zadrug in zadrुžne poslovne zveze kljub nemajhnim težavam dosegle v preteklem letu vidne uspehe. Večina kmetijskih zadrug je namreč že preusmerila svoje delo v obnovo kmetijstva na svojem območju, druge pa bodo morale v smislu splošne preorientacije kmetijske dejavnosti to opraviti prej ko mogoče. V tej zvezi je med drugim naglasil, da ponekod vodstva zadrug še ne razumejo pomena nove vloge kmetijskih zadrug v okviru našega splošnega gospodarstva, kar narekuje bolj poglobljeno proučevanje in izvajanje sklepov ter priporočil tako resolucije Zvezne ljudske skupščine, kakor tudi VII. kongresa ZKJ ter nedavne okrajne konference ZK v zvezi z uspešnejšim razvojem našega kmetijstva. Treba bo tudi okrečiti delo aktivov mladih zadrुžnikov in odborov žena zadrुžnic pri izpolnjevanju gospodarskih programov kmetijskih zadrug. Ti programi pa morajo biti, v kolikor še niso v skladu z občinskimi enoletnimi načrti razvoja kmetijstva, kakor tudi s petletnim perspek-

tivnim gospodarskim planom. Tovariš Kralj je v svojem poročilu navedel tudi stvarne naloge zadrुžnih organizacij in občinskih upravnih ter političnih činiteljev v zvezi s pripravi na jesensko setev, uvajanjem in razvijanjem najprikladnejših oblik sodelovanja med neposrednimi proizvajalci ter zadrugami z ustanavljanjem vinogradniških, sadjarskih in pašniških skupnosti, za izboljšanje odkupa, za dokončno ločitev nekmetijskih od kmetijskospespevalnih dejavnosti in podobno. Pri izpolnjevanju planskih nalog v kmetijstvu morajo biti kmetijske zadrug gospodarska operativna organizacija. Da pa bodo ta smoter dosegle, pa se morajo usposablјati v tej smeri in si zagotoviti, tako kot tudi zadrुžne poslovne zveze, materialno osnovo.

V razpravi so številni delegati načeli vrsto zelo važnih vprašanj, katerih takojšnja rešitev bo omogočila zadrुžnemu kmetijstvu hitrejši razvoj in učinkovitejšo poseganje v skupne napore družbe za povečanje kmetijske proizvodnje in socialistične preobrazbe vasi. Delegati so naglasili, da je bilo doslej vse preveč sestankov in govorjenja o uvajanju kooperacije med neposrednimi proizvajalci in zadrुžnimi organizacijami in vse pre malo stvarnega dela na terenu.

Zelo kritično so udeleženci občnega zbora razpravljali o sedanjih nesocialističnih odnosih med kmetijskimi zadrugami in zadrुžnimi poslovnimi zvezami na eni ter živilsko predelovalno industrijo in odkupnimi podjetji na drugi strani. Še vedno se namreč dogaja, da predelovalni obrati in odkupna podjetja nočejo prevzeti nobenih obveznosti do zadrुžnega kmetijstva, čeprav bi to morali. Poseben problem predstavljajo finančne težave, v katere so zašle nekatere zadrug zaradi odcepitve stranskih dejavnosti. Vendar pa je takšno stanje le trenutno in ga bo moč s pravično finančno politiko rešiti v najkrajšem času. Kmetijskim organizacijam tudi močno primanjkuje sposobnih strokovnih kadrov in kvalificirane delovne sile, brez katere ne bo možno izpolniti obsežnih planskih nalog. Zato bo potrebno posvetiti več pozornosti štipendiranju in tudi

ureditvi plačilnih ter drugih življenjskih pogojev kmetijskim delavcem. Delegati so tudi načeli vprašanje gospodarjenja na žemelijiranih področjih, na katerih bo potrebno že letos in v začetku prihodnjega leta urediti večje vrtnarije ter plantažne sadovnjake in vinograde. Pozdravili so tudi spodbuden odlok koprške občine o rajonizaciji in komasaciji zemljišč, ker vidijo v njegovem izvajanju osnovo nadaljnega širokega razmaha kmetijstva.

Potem ko so odobrili med drugim tudi gospodarske programe kmetijskih zadrug za letošnje leto v višini 307.232.000 din in sklepali o raznih ukrepih za izboljšanje kmetijske proizvodnje v koprskem okraju, so delegati izvolili nov 29-članski upravni odbor, nadzorni odbor ter delegate za občni zbor republiške zadrुžne zveze. Pomenili so se tudi o pripravah na volitve v zadrुžne svete, ki bodo v koprskem okraju med 15. septembrom in 15. oktobrom in poudarili, naj bi v teh pripravah sodelovale tudi organizacije ZK in SZDL.

V nedeljo, 13. julija, ko praznujemo Dan šoferjev, smo v koprskem okraju zaključili I. okrajni Teden prometa. V tem tednu so bile v središčih naših občin in v večjih krajih številne prireditve, ki so jih organizirali okrajni svet in občinske komisije za promet, prometni odsek okrajnega tajništva za notranje zadeve, avto-moto društva in združenja šoferjev in avtomehanicov. Namen prireditev je bil seznaniti prebivalce s cestno-prometnimi predpisi, vzbuditi v njih smisel za večjo disciplino in okrepiti prometno varnost. Zaključek prireditve so bile ocenjevalne vožnje voznikov motornih vozil tako v Kopru, kot v Ilirski Bistrici in Sežani. V koprski ocenjevalni vožnji je med mopedisti zmagal Drago Radišič, v kategoriji motorjev do 150 ccm Silvo Golja, v kategoriji preko 250 ccm Silvo Dubrovič in med avtomobilisti Zdenko Troha. V Ilirski Bistrici pa med mopedisti Matija Možina, med motociklisti Bruno Ronzulo in med avtomobilisti Prelog. Zmagovalci so dobili spomin-ske diplome in denarne nagrade. Dan šoferjev so tudi proslavili v Postojni in v Pivki s sprevedom motornih vozil, s polaganjem vencev pred spomenik padlih borcev in z družabnimi prireditvami.

Jugoslovanski speleologi so pregledali svoje delo

V prvi polovici meseca junija se je vršilo v Splitu drugo zborovanje jugoslovanskih speleologov za prvimi zborovanjem po dobrih štirih letih, ki je bilo januarja 1954. v Postojni. Ta drugi kongres je organiziralo Speleološko društvo Hrvatske. Pokroviteljstvo nad njim je prevzel komandant jugoslovanske vojne mornarice admiral Mate Jerković, kar je dalo zunanji poudarek, kako tudi naše vojaške oblasti cenijo in budno spremljajo domačo speleološko dejavnost. To je seveda samo no sebi razumljivo, saj zajema kraško površje ogromne dele naše države, se razprostira večinoma do same jadranske obale in vključuje skoraj vse naše otoke.

Delovni program je bil na primerni strokovni višini in prav pester. Prva dva dni se je zvrstilo 34 referatov v petih delovnih sekcijah, nato pa je sledila ekskurzija z ogledom turistično

urejene jame Vranjače in Imotskega polja, nad katerim se odpirata blizu skupaj dve ogromni prepadni kotanji s periodičnim, do 100 m globokim Plavim in stalnim, povprečno 250 m globokim Crvenim jezerom, ki sega s svojim dnom skoraj do morske gladine. Oba navedena kraška pojava, ki sta svetu doslej neznana, pravkar raziskuje posebna znanstvena ekipa pod vodstvom člana Jugoslovanske akademije znanosti v Zagrebu prof. ing. Milivoja Petrika.

V zadnjih štirih letih je dobila jugoslovanska speleologija dokončno svojo trdno osnovo. Po-budo za to je dal prvi kongres v Postojni, ki je moral ugotoviti, da zaostaja naša speleologija za splošnim kulturnim razvojem Jugoslavije in za speleologijo drugih držav. Dotlej je obstajalo eno samo speleološko društvo, namreč Društvo za raziskovanje jam Slovenije v Ljubljani. Zdaj

imajo svoja društva republiškega značaja tudi v Zagrebu, Sarajevu in Skopju, medtem ko je v Srbiji in Črni Gori organizirano raziskovanje podzemlja na dobri poti. Tudi Slovenija ni ta čas držala rok križem. To kaže na zunaj snovanje jamar-skih organizacij lokalnega značaja zlasti v Slovenskem Primorju (Postojna, Divača, Sežana, Koper, Idrija), pa vse težko pionirsko delo prvega izvršnega odbora Speleološke zveze Jugoslavije, ki je bilo deloma v Ljubljani in deloma v Postojni.

Tudi drugi kongres v Splitu je bil deležen izredne podpore s slovenske strani. To se vidi po udeležbi — izmed 120 udeležencev je bilo 36 Slovencev — še bolj pa po referatih, ki so jih imeli Slovenci 18, to je več kot polovico. Med delovnimi sekcijami je bila posebno važna in zanimiva tista, ki je obravnavala probleme gibanja vode v obalnem kraškem področju. Tu je vzbudil posebno pozornost referat docenta ljubljanske univerze dr. Janeza Kuščerja o metodah raziskovanja obmorskih kraških izvirov, tako imenovanih vrulj, ki jih je doslej pri nas on edini proučeval s potapljanjem na dnu morja ob obali. Ako bi nam uspelo zajeti sladko vodo takih vrulj, bi bilo to izrednega gospodarskega pomena za ves obalni pas in mnoge naseljene otoke, kjer ni dobre pitne vode in možnosti namakanja polj.

Splitški kongres je sprejel vrsto koristnih zaključkov za nadaljnji napredek znanosti, ki je dobršen del v službi važnih gospodarskih nalog na našem Kra-su. Vodstvo Speleološke zveze je zdaj prevzel Zagreb, organizacijo tretjega speleološkega kongresa pa Speološko društvo LR Bosne in Hercegovine v Sarajevu. Delovna manifestacija split-skega kongresa je posebnega pomena tudi zato, ker se je uveljavila tik pred drugim mednarodnim speleološkim kongresom, ki bo zasedal prve dni oktobra tega leta v Italiji. R. S.

GLODAVEC IZ RUSKIH STEP V NAŠIH KRAJH

Pred dnevi je Viktor Rojac, kmet iz Gažona pri Kopru, ubil na svojem dvorišču dva tekunici. To so glodavci iz roda vereric, vendar pa še zdaleč ne tako nedolžni kot naše domače znanke. V slast jim namreč ne gredo jabolka in orehi, pač pa predvsem mladi kuni, piščeta in podobni drobiž. Če bi se torej tekunice razmnožile, bi lahko povzročale znatno škodo. Zato je tudi lovska družina iz Izole nagradila Rojca, ker je pokončil dva izmed teh nevarnih škodljivcev.

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Urejanje notranjih gospodarskih odnosov

Kot vemo, kažejo dosedanja podatki, da se naše gospodarstvo v prvi polovici letošnjega leta ugodno razvija. Tako industrijska proizvodnja kot tudi izgledi za uspešen razvoj kmetijske proizvodnje ter zboljšanje razvoja zunanjetrgovinske zamenjave kažejo, da bo tudi letošnje ekonomsko leto uspešno zaključeno. V okviru splošnih dogajanj pa se odvijajo v posameznostih, to je v posameznih gospodarskih dejavnostih, precejšnje spremembe, ki naj bi vplivale na zboljšanje gospodarskega stanja. Predvsem naj omenimo, da pristojni organi skrbno spremljajo gibanje realnih plač in osebne potrošnje in da dosedanja rezultati v tem pogledu niso najbolj ugodni. Ti kažejo namreč, da so v notranjosti celotnega ekonomskega dogajanja pojavi, ki niso v skladu s celotnim razvojem. Z drugimi besedami: kljub porastu proizvodnje iz meseca v mesec, se realne plače oziroma dohodki ne dvigajo z isto naglico in višino in tudi v cenah ni še vedno dovolj trdnosti.

Da bi dosegli v navedenem smislu večje uspehe, si prizadevamo odstraniti glavne vzroke in odpraviti negativne pojave. Tako je bilo poudarjeno, da bi morale v pogledu cen in stabilizacije odigrati pomembno vlogo komune. Te naj bi pazile na gibanje cen raznih zlasti komunalnih storitev, iskale naj bi

najcenejše vires preskrbe prebivalstva, skrbele naj bi tudi za omejevanje zaposlitve nekvalificirane delovne sile v vadi in drugo. Kot vemo, se v zadnjem času mnogo govori o gradnji stanovanj in Ljudska skupščina LR Slovenije je na zadnjem zasedanju v tem pogledu sprejela posebno resolucijo. Postavlja se načelo in potreba po gradnji standardnih stanovanj, pri tem pa največja pocenitev gradbenih stroškov in gradbenega materiala. Zlasti mnogo je bilo in je govora o pravilni vlogi trgovine kot resničnega posredovalca med proizvajalci in potrošniki. V tem pogledu se pripravljajo organizacije trgovske mreže in preusmeritev investiranja v trgovino. Omeniti je treba, da obstaja med proizvajalcem in potrošnikom še vedno velik prepad, ki požre znatna sredstva iz žepa potrošnika in ta prepad je treba v bodoče znižati. Saj ni nobene utemeljitve, da poskoči cena blagu od neposrednega proizvajalca do končnega koristnika za 100 in več odstotkov.

Posebno velik problem, ki ga je treba rešiti, je naraščanje delovne sile. Ta narašča hitreje kot je predvideno in zlasti hitreje kot fizični obseg proizvodnje. Pravilna bi bila določena vsklajenost, ko bi delovna sila naraščala bolj počasi kot fizični obseg proizvodnje in bi se tako večala delovna storilnost. V tem

pogledu je bila te dni spreminjena uredba v zvezi z razpolaganjem čistega dohodka in sredstev gospodarskih organizacij. Po spremembi bodo lahko podjetja glede na povečanje delovne storilnosti in s tem glede na večje prizadevanje delavcev na večji čisti dohodek, izplačale za plače tudi večji čisti dohodek nad določenimi postavkami v tarifnih pravilnikih kot doslej. To je važen ukrep v smeri večanja delovne storilnosti in s tem uravnavanja zaposlevanja nove zlasti nekvalificirane delovne sile.

Vprašanje pravilnega naraščanja nove delovne sile v skladu z gospodarskimi načrti pomeni eno izmed vprašanj, ki imajo odločilen pomen za dvig življenjske ravni v celoti. Tudi to je sedaj kot osrednje vprašanje v proučevanju in ukrepi v tem pogledu naj bi izpolnili dosedanje, ki, kot kaže, niso bili popolnoma zadovoljivi.

Končno naj omenimo, da smo v zadnjih mesecih dosegli skladnejši razvoj v politiki investiranja, kar je zelo važna ugotovitev. Velika razpoložljiva sredstva na skladih za razne vrste investiranja bi namreč lahko resno ogrozila stabilizacijo, če bi jih v celoti sprostiti in angažirali za gradnje vseh vrst. Tako pa so doslej podvzeti ukrepi imeli pozitiven učinek in preprečili rušenje stabilizacije. —dt—

TE DEN DNI po Jugoslaviji

V GRČIJO BOMO IZVAZALI avtobuse, elektrotehnične izdelke, razne stroje in strojne dele, gradbeni les, celulozo in več vrst drugih industrijskih izdelkov. Ti izvozni so v skladu s sklepi grško-jugoslovanskega odbora za pospeševanje zunanje trgovine. Kaže pa, da bo potrebno še tesnejše sodelovanje na tehničnem in industrijskem področju.

IZ NOVEGA RUDNIKA SVINCA IN CINKA KIZNICE PRI PRISTINI, ki je za rudnikom v Trebčah eden izmed največjih rudnikov svineca in cinka v naši državi, so ta teden izkopali prve tone te dragocene rude. V tem rudniku bodo nakopali v začetku 200 ton rude, v enem letu pa se bo zmogljivost rudnika povečala na 500 ton dnevno. Menijo, da je na področju tega rudnika približno 10 milijonov ton industrijske rezerve svineca, cinka in srebra.

LETA 1961 BO S HMELJEM ZASAJENIH Približno 4000 hektarov kmetijskih površin. Petletni perspektivni plan gospodarskega razvoja naše dežele namreč predvideva, da bomo v naslednjih letih zasadili v Sloveniji in Vojvodni še 1850 hektarov s hmeljem. Predvidevajo, da bo leta 1961 znašala vrednost hmeljevih nasadov v naši državi več kot 7 milijonov dolarjev. Ker pa nad 90% hmelja izvozimo brez škode za domače tržišče, bo dobila skupnost samo na račun izvoza leta 1961 več kot 6 milijonov dolarjev. Največ hmelja izvažamo v Zahodno Nemčijo, Avstrijo, ZDA, Veliko Britanijo, Švico, Belgijo, Holandijo, Francosko Afriko in Brazilijo.

KREDITI ZA KONTRAHRANJE KMETIJSKIH PRIDELKOV bodo znatno olajšali kmetijsko proizvodnjo. Navodilo državnega tajnika za finance za izvajanje tozadavne odločbe določa, da bodo banke in hranilnice odobravale kredite s tri odstotno obrestno mero kmetijskim zadrugam in drugim gospodarskim organizacijam, ki sklepajo z individualnimi proizvajalci pogodbe o proizvodnji in dobavi kmetijskih pridelkov. Individualni kmetovalci lahko dobijo predujme za reproduk-cijo in zaščito ter za usluge z mehanizacijo tudi v gotovini.

AMERIŠKA TEHNIČNA POMOČ NAŠEMU KMETIJSTVU bo tudi prihodnje leto znašala 1.600.000 dolarjev. To je približno toliko kot letos. O tem predlogu so že razpravljali na upravnem odboru Zveze kmetijsko-gozdarskih zborov Jugoslavije. Nekaj nad milijon dolarjev bi porabili za nakup opreme, ostalo pa za štipendije našim strokovnjakom v tujini.

SEMINAR ZA ČLANE DELAVSKIH SVETOV V IZOLI

Izobraževanje na prvem mestu

V okviru letošnjega programa dela za splošno izobraževanje čim večjega števila delavcev, je občinski sindikalni svet v Izoli priredil seminar za predsednike delavskih svetov in upravnih odborov, kakor tudi za predsednike sindikalnih podružnic. Program seminarja je zajel obravnavanje najzanimivejših poglavij s področja splošne gospodarske problematike, kot na primer pogoje gospodarjenja v letošnjem letu, nagrajevanje delovnih kolektivov, predpise veljavne za gospodarske in družbene organizacije, predpise o delovnih razmerjih, o sistemu in metodi dela organov delavskega in družbenega upravljanja itd.

Kaj pravijo drugod...

DOLENJSKI LIST

Matila Socialistično sveto delavstva Ilirskega kraja Novo mesto

PRAVILNA POMOČ

Enajstirideset predsednikov delavskih svetov novomeškega kraja je obiskovalo seminar, ki je trajal od 30. junija do 3. julija. Razveseljivo je, da so udeleženci tečaja večinoma mladi ljudje in da sta bili med njimi tudi dve tovarišici.

Pobudo za seminar je dal okrajni sindikalni svet. Tečajniki so obdelali nekaj najvažnejših upravnih in gospodarskih vprašanj in, kot so povedali sami, marsikaj pridobili. Izrazili pa so željo, naj bi bili takih tečajev v bodoče takoj po volitvah delavskih svetov, da bi izvoljeni predstavniki lahko znanje takoj praktično uporabljali.

Zasavski TEDNIK

V ZAGORJU PRECEJ NOVEGA

V zagorski občini bo v letošnjem letu izvedena nadaljnja preusmeritev gradenj v korist družbenega standarda, še predvsem stanovanjskih objektov.

Zagorski rudnik bo v letošnjem letu dozdal dva stanovanjska bloka ob Cesti zmage in en stanovanjski blok v Borovniku, skupaj kar 108 stanovanj. Obenem pa bo v Borovniku zgrajen provizorij za samska stanovanja ter povečal kapitalno izgradnjo rudniških objektov.

Občinski ljudski odbor bo skupaj z Industrijo gradbenega materiala in Industrijsko gradbeno šolo postavil stanovanjski blok s 36 stanovanji.

POMURSKI VESTNIK

VELIKO NADUR — ZNAK NEURAVNOVEŠENE PROIZVODNJE

Po podatkih sveta za delo OLO Murska Sobota je 24 gospodarskih organizacij imelo lani 136 milijonov din sredstev za prosto razpolaganje, od česar so dale v sklade 31%. V 15 gospodarskih organizacijah različnih strok je vodilni kader, ki predstavlja 3 do 4% vseh zaposlenih, pobral kar 43% vseh sredstev, izplačan h na račun premij. V 21 gospodarskih organizacijah je vodilni kader (3 do 4% zaposlenih) dvignil 43% vseh sredstev, namenjenih za plače nad plačami. Enako kvalificirani računovodje v 28 gospodarskih organizacijah so prejeli pri delitvi dohodka zneske, med katerimi je razlika tudi do 116 tisoč din.

Nadure so v stalnem porastu ob istočasnem padanju učinkovitih ur. Od leta 1955 do letošnjega leta, torej v treh letih, je število učinkovitih ur padlo za 13%, medtem ko se je povečalo število nadur za nekaj več kot 100%. Analiza nadur kaže na mnoge notranje organizacijske slabosti posameznih gospodarskih organizacij.

CLAS GORENJSKE

V ŽELEZARNI PRESEGLI POLLETNI PLAN

Delovni kolektiv Jeseniške železarne je polletni družbeni plan presegel za 9%. Razen ugodnih surovinskih razmer ter preskrbe z energijo je to posledica prizadevnosti celotnega kolektiva. V Železarni dela namreč že skoraj 79% delavcev po normi, od teh po tehničnih normah 22,4%, po statističnih pa 72,2%. V prvih petih mesecih letos so presegli norme za 29%. Storitnost dela so povečali v zadnjih treh letih za 13,5%, glede na lansko leto pa za 3,6%.

Številna udeležba in živahne razprave prepletene z različnimi predlogi dokazujejo, da je bil seminar dobro organiziran in, da je njegova izvedba dosegla svoj namen.

Vzporedno s tem seminarjem je bil tudi tečaj za pridobitev splošnega znanja v okviru študija snovi, ki jo morajo obvladati kandidati za malo maturo. Sodeč po udeležbi in zanimanju za tečaj predvsem med delavci podjetja ARGO in IRIS, je možno zaključiti, da bi lahko bolj uspel, če bi vodstva sindikalnih podružnic posvetila več pozornosti za pritegovanje kandidatov v tečaj. Uspehi tečaja so bili zadovoljivi in velja takšne tečaje bolj popularizirati. Težave so le pri zbiranju finančnih sredstev. Medtem ko nekatera podjetja nudijo organizatorjem podobnih tečajev denarno pomoč — kar pa običajno ne zadostuje za kritje vseh stroškov — se med predavatelji pojavlja zahteva po pretirano visokih honorarjih, kljub temu, da gre za izobrazbo mladih ljudi, to je delavskega naraščaja, ki se vzgaja v nosilec socialističnega delavskega upravljanja.

Tečaj za gasilske funkcionarje

Občinska gasilska zveza v Postojni je te dni priredila dvodnevni seminar za vse funkcionarje, ki delajo kot operativci v prostovoljnih gasilskih društvih na področju postojnske občine. Seminarja se je udeležilo 22 prostovoljnih gasilcev, ki so se seznanili razen z organizacijskimi tudi s strokovnimi vprašanji. Poslušali so tudi predavanja o prvi pomoči. Predvideno je, da bodo podobne seminarje stalno prirejali, saj smatrajo gasilci izobraževanje v tej smeri za nujno potrebo.

Bilo bi prav . . .

... če bi z ukrepi za ureditev trga s kmetijskimi pridelki vplivali na to, da bi življenjska raven na vasi rasla le ob istočasnem povečanju delovne storitnosti in povečanja proizvodnosti;

... če bi osnutek programa dela organov delavskega upravljanja temeljito proučili ne samo upravni in strokovni, pač pa tudi družbeno-politični organi podjetja, kajti od njegovega izvajanja je odvisna krepitev delavske samouprave, izboljšanje organizacije podjetja in dela ter ureditev medsebojnih odnosov v podjetju;

... če bi nekatera podjetja pri zaposlitvi nekvalificirane delovne sile bolj kot doslej upoštevala prednost domače trenutno nezaposlene delovne sile, da ne bi po nepotrebnem večala stanovanjsko stisko;

... če bi vodstva podjetij seznanila delovne kolektive, kako so bile dosežene planske naloge v prvem polletju in jim prikazala finančni uspeh podjetja;

... če bi družbene organizacije v podjetjih v poletnih mesecih proučile možnosti za organiziranje tečajev za pridobivanje kvalifikacije, ki naj bi se začeli takoj v jesenskih mesecih.

UPRAVLJANJE V KMETIJSKIH ZADRUGAH

Že doslej je bila praksa, da so občni zbori kmetijske zadruge sestavljali vsi zadrugniki, to se pravi, redni člani zadruge. To je še posebej natančno določeno z novimi predpisi, ker ti ne dopuščajo več niti primerov, ki so bil doslej dopuščeni in ki so ponekod tudi bili uporabljeni — da bi namreč občni zbor sestavljali delegati zadrugnikov. Nekateri zadruge — bolj redke sicer — so namreč imele prakso, da so zadrugniki izvolili na svojih sestankih delegate, ki so jih potem zastopali na zadrugnem občnem zboru. Tega posledje ne bo več.

Občni zbor je torej organ, v katerem zadrugniki uresničujejo svoj vpliv na zadrugno poslovanje. Da bi mogel občni zbor sprejeti veljavne sklepe, mora biti na njem navzočih najmanj polovica včlanjenih zadrugnikov.

Tudi občni zbor ni več zadrugni organ z neomejenimi pooblastili. Njegova pristojnost je v določenem smislu omejena. Sprejema zadrugna pravila, tekoči

Dela v bivšem samostanu v Nikolaju so v polnem teku in skoro se bo pridružil našim gostinsko turističnim objektom nov udoben hotel

Mleko naj pomaga reševati vprašanje alkoholizma

Naša maloprodajna mreža nam nudi niz proizvodov za zaviranje alkoholizma tako med mladino, kot tudi med odraslimi. Ti proizvodi pa imajo določene slabe strani. Tako je na primer oranžna izdelana iz esence in sintetičnih sirupov, zato ni vitaminsko kakovostna, kokta sicer osvežuje, vendar otrokom ni najbolj priporočljiva, jabolčni sok zaradi neprimerne konzerviranja prehitro oksida in čisto ni sorten, grozdni sok, če je narejen iz nekakovostnega grozdja, lahko povzroči škodljive posledice itd. Vsa ta osvežila marsikdaj ne dovoljujejo v popolni meri in bi veljalo o tem temeljito razpravljati z namenom, da bi naše brezalkoholne pijače v vsakem pogledu imele tisto vlogo v borbi proti alkoholizmu, kot si jo želimo.

Pravzaprav je pa le mleko tisto hranilo, ki zaradi kakovosti in možnosti predelave ostaja vodilni tekmeč alkoholizma. Ob tej ugotovitvi se je potrebno zamisliti. Gre namreč za ceno mleka in mlečnih izdelkov, če hočemo mleko postaviti v borbi proti alkoholizmu na tisto mesto, kot mu pripada.

»SLOVENSKI JADRAN«
v vsako hišo Slovenskega Primorja!

Če je odkupna cena mleka 28 din in maloprodajna 32 do 38 d.n., dobimo indeks, ki se bliža načrtovanemu sorazmerju med kmetijsko in industrijsko proizvodnjo. Glede na želeno dosledno borbo proti alkoholizmu in na načrtovano sorazmerje med osnovnimi potrošnimi predmeti ter predmeti, ki se odtujujejo potrebi načrtovanega življenjskega standarda, to so žgane pijače, vina itd., smo pač dolžni grajati nezazeleno nerazmerje med ceno mleka v maloprodaji in cenami v »mlekarniškem gostinstvu«. Razlika je skoraj 100%. Seveda moramo razumeti težave, v katere je mlekarne zavedla sorazmerno visoka režija, vendar pa gospodarsko ne moremo pozdraviti rešitve vprašanja z nesorazmerno obremenitvijo osnovnega potrošnega predmeta: mleka v gostinstvu. Kajti za tri faze dela — nataknanje, postrežba in pomivanje in še načrten dobiček ter režija — ni utemeljena podvojitev odkupne cene. Morda je iskati vzrok temu v preobremenjenosti nadzorne službe, ki ni pravčasno sprevidela, da je treba to vprašanje obravnavati in reševati globalno, se pravi sorazmerno s številom prodajnih predmetov in na osnovi stopenj njihove potrebnosti. V večjih mestih so se lotili tega vprašanja tako, da so odpravili v mlekarnah pretežno luksuzni servis in jih usmerili (Ljubljana, Zagreb, Beograd) predvsem na mlečna gostišča s tako pestrim in v naši stvarnosti upravičenim jedilnikom, da lahko ustrezajo standardu prebivalstva, domačega pa tudi tujega turizma. Rentabilnost, zavarovana s takimi ukrepi porazdelitve po mojem mnenju, ne bo več vzbujala negotovanja.

Vladimir Komidar

Tudi železničarji skrbijo za strokovno izobraževanje

Kljub težkim delovnim pogojem se je kolektiv postaje Jugoslovanskih železnic v Divači zelo zavzel za svoje strokovno usposabljanje. Tako je v enem letu omogočil, da je opravilo strokovni izpit 6 vlakovodij, 13 sprevednikov, 2 vlakovna odpravniška in 25 zaviračev. Tečaj za vlakovne odpravniške sta uspešno

ZAČELE SO SE RAZPRAVE O perspektivnem planu

V začetku tega meseca je bila v Ilirski Bistrici skupna razširjena seja občinskega odbora SZDL in občinskega komiteja ZKS, ki so ji med drugim prisostvovali tudi predsedniki osnovnih organizacij SZDL in sekretarji osnovnih organizacij ZKS, predstavniki nekaterih društev ter pripadniki JLA. Na tej seji so razpravljali o vprašanjih, katere je obravnaval VIII. plenum SZDL in o občinskem petletnem perspektivnem planu.

Dalj čas so se udeleženci seje zadržali ob razpravi socialistične izgradnje vasi, predvsem o problemih zadrugništva, kooperacije ter ustanavljanja servisov v okviru stanovanjskih skupnosti. Naglasili so tudi potrebo po večji pomoči sindikalnih organizacij pri večanju števila članov Socialistične zveze.

Razprava o perspektivnem gospodarskem planu občine je trajala domala štiri ure. V njej je bil poudarjen močan napredek gospodarstva, predvsem kmetijstva in transporta. Izvajanje perspektivnega plana pa nalaga političnim in drugim organizacijam nalogo, da nudijo vso pomoč gospodarskim entotam, vendar največjo, kar je popolnoma razumljivo spriču utrjevanja kmetijstva, kmetijskim zadrugam. Da bo perspektivni gospodarski plan čimbolje ostvarjen, je potrebno, da se z njim seznanijo vsi prebivalci. Zato bodo o njem te dni razpravljali tudi na zborih volivcev, kjer bodo imeli volivci možnost predlagati spremembe in dopolnitve.

60-LETNICA MATURE

V Ljubljani so praznovali 12. t. m. 60-letnico mature goriški rojaki učitelji Gorjup, Humar, Klavara, Kutin, Mermolja in Vodopivec. Maturirali so v Kopru l. 1898. Tedaj jih je bilo devet; trije so umrli. Vsi jubilarji so povprečno po 80 let stari, pa še kar čvrsti možaki. Do prve svetovne vojne — nekateri še dlje — so službovali na Goriškem, potem pa na Kranjskem in Štajerskem. Tovariš Kutin je poučeval tudi na vadnici koprškega učiteljskega ter opravljal posle tajnika pri koprski hranilnici.

Tovarišem iskrene čestitke!

zaključila 2 zavirača in 1 brzozjavni nameščenec. To je vsakakor lep uspeh, s katerim je osebje divaške železniške postaje prekosilo marsikatero večjo postajo, ki ima lepše možnosti za šolanje kadra.

Posebno skrb so uživali tisti, ki ne sodijo več v prvo zdravstveno skupino. Njim so omogočili, da so se s šolanjem prekvalificirali in tako dobili drugo, njihovim zdravstvenim sposobnostim ustrežnejšo zaposlitev v podjetju. Vsekakor hvale vredna prizadevnost delavskega sveta postaje JŽ v Divači za racionalno in pravilno namestitve vsakega posameznega člana njihovega delovnega kolektiva.

UREJEVANJE TITOVEGA TRGA

V Postojni so že uredili postajališče za avtobuse in osebne avtomobile. Sedaj je prometna varnost močno izboljšala in tudi promet gre hitreje. Treba bo le še urediti avtobusno čakalnico.

Sedaj urejujejo drugo stran cestišča. Podjetje »Petrol« iz Ljubljane že urejuje prostore za bencinske črpalke. Kaže, da bodo ta dela, čeprav z nekoliko zamude, vendarle v kratkem zaključili. Tudi podjetje »Mestne trgovine« iz Postojne si je okusno uredilo trgovino s sadjem in zelenjavo, ker je bila zaradi preureditve avtobusne postaje dosedanja tržnica odstranjena. Tako dobiva središče Postojne iz dneva v dan lepše in prikopnejše zunanje lice, kar bo v znatni meri vplivalo na povečani turistični promet.

Ština

(Prihodnjič: zadrugni svet)

V OKVIRU NAŠIH II. LETNIH PRIREDITEV

Gostovanje ljubljanske opere in baleta

Smetana: **PRODANA NEVESTA** in Hristić: **OHRIDSKA LEGENDA**

Povedati je treba, da smo gostovanje ljubljanske opere v Kopru težko pričakovali, saj je minulo že precej let, odkar smo zadnjikrat videli in slišali tako mogočen glasbeni aparat. Obe predstavi, tako »Prodana nevesta«, kakor tudi »Ohridska legenda«, sta bili na dovolj solidni izvajalski stopnji. Razlika med njima je bila samo v tem, da so nastopile pri prvi predstavi pomanjkljivosti — ali bolje rečeno šibkosti — v izvedbi, pri drugi pa so le-te v delu samem. Seveda pa to ni vplivalo ne na moralni ne na materialni uspeh gostovanja, saj je nabiti koprski trg odmeval od navdušenja.

Smetanova »Prodana nevesta« je bila izvedena kar prepričljivo in z zadostno intenziteto, vendar pa se mi zdi potrebno navesti objektivne razloge, ki so slabili umetniško napetost predstave. V prvi vrsti pade krivda na zelo nezanesljivo akustiko koprškega trga, ki je povzročila, da so se pevci med seboj slabo slišali. Zaradi tega tudi ni bilo med njimi prave zlitosti, kar smo najbolj čutili pri zboru. Režijsko je sicer umevno, da nastopa del zboru na enem koncu odra, drugi del pa na nasprotnem, akustično pa to ni bila najboljša oblika za predstavo na prostem. Isto velja tudi za orkester, ki je bil pri uverturi precej šibak, pri spremljanju posameznih arij in ansambelskih nastopov pa dosti premočan.

Drugi razlog je bil nosilec glavne moške vloge, tenorist Josip Šutej. Ne da bi bil on sam kar koli kriv, nasprotno, mislim, da je dal vse, kar je bilo v tem trenutku mogoče dati. Toda — kolikor vem — je vskočil namesto obolelega Mira Brajnika, zaradi česar se v začetku kar ni mogel živeti v tujo okolico. V drugem in tretjem dejanju se je sicer precej sprostil, vendar pa potrebne vlitosti ni dosegel.

Od ostalih solistov naj omenim v prvi vrsti Vilmo Bukovec, ki je s prodornim glasom in temperamentno igro znova dokazala, da

je pevka izrednih kvalitete. Prav tako je žel zaslužen priznanje Ladko Korošec, ki je mojstrsko, z neuničljivim humorjem podal vlogo mešetarja Kecal. V ostalih vlogah so nastopili v glavnem prominentni člani našega osrednjega gledališča.

Režija Cirila Debeveca je bila smiselna in decentna, razen morda v prizoru s cirkusom, kjer je dopustil nekaj neokusnosti. Scena, ki sta jo pripravila Borjš Kobe in Marijan Pliberšek, je delovala malce enolično, vendar pa mislim, da je bila posebej prirejena za predstavo na prostem, kjer so tehnične možnosti dosti manjše kot v gledališki hiši.

»Ohridska legenda« Stevana Hristića je bila kot predstava resneje in tehtneje pripravljena, je pa kot delo seveda neprimerno šibkejša od »Prodane neveste«. Hristićeva glasba je namreč po invenciji siromašna, brez dramatične napetosti, predvsem pa vsebuje premalo makedonskih ljudskih elementov, da bi opravičila svoj naslov.

Izvedba »Ohridske legende« je bila odlična. Predvsem gre tu priznanje obema koreografoma, Pii in Pinu Mlakarju, ki sta do možne mere celo uspela nadoknaditi pomanjkljivosti Hristićeve glasbe: v koreografski stvaritvi je namreč bila tista dramatična napetost in prepotrebna logična rast, ki je v partituri ni. Ne morem v podrobnostih naštevati imen vseh tistih, ki so prispevali k izvrstni izvedbi, lahko pa zapišem, da so vsi, solisti in baletni zbor, podali zgleden primer harmonične soigre.

H koncu še priznanje dirigentu obeh predstav, dr. Danilu Svavi. Po izkušnji, ki mu jo je dala »Prodana nevesta«, je presadil orkester v predverje kavarnarice Loža, s čimer je dosegel enoten in kompakten zvok, obenem pa tudi izvrstno slišnost, ki je pri prejšnji predstavi ni bilo. Obe deli je dr. Danilo Svava dirigiral suvereno, z neko — zanj značilno — preračunano tehtnostjo, ki pa vedno jamči za solidno izvedbo.

VLADIMIR LOVEC

Pri petju ene najbolj znanih opernih arij: »Vem za nevesto...« Kecal — Ladko Korošec in Janko — Miro Brajnik, ki ga pa žal zaradi nenadne obolevnosti nismo slišali na naši letni pozornici. Kljub temu pa je doživela arija navdušen aplav.

Prizor iz Hristićeve OHRIDSKE LEGENDE, IV. dejanje. V odpredju Marko — Stane Polik iz Biljana — Majna Sevnikova

NOVE REVIEJE

CBZORNIK 58, ŠTEV. 7

Iz vsebine:

Karel Capek: Staranje se je preživel; Iz egipske poezije. Ring Lardner: Zlata svoboda; Cudeži in skrivnosti morja, Hernando Téllez: Pepel v vetru, Milka Kovič: Na svidenje, Ljubljana!, Bernd Lohse: Havaji, najznamenitejši zabavščice; Zoran Hudač: Margareta Konec, Louis Caro: Alkohol, W. A. Oerley: Preizkus sposobnosti, Dr. Milan Vidmar: Razmisljanja o napredkih človeštva v 1957. letu, Dr. Stane Mikuž: Povodni mož, Morley Callaghan: Dva mlada človeka; Kaj je bolezen, Delfin, morsk; hudomušneži, Sta spola resnično enaka; André Birabeau: Dekle iz sosednje sobe; Mama me tepe, Kratke zanimivosti; Karel Capek: Kljuka; Zenska in moška osnovna garderoba, Ne zanemarjajmo las, Ali se znate posloviti?

NOVA OBZORJA, ŠTEV. 5—6

Iz vsebine:

Jože Javoršek: Pariška srečanja; W. Faulkner in slabo vreme, Jože Smit: Pesmi, Jaro Dolar: Rajko Nahčigal; Sanje kralja don Rodriga; Lill Novy, Smiljan Rozman: Barka, Pavke Zidar: Iz pesmi, Janez Ovsec:

Meditacija, Slavko Jug: Pesmi, Dr. A. Reisman: Jan Karel Strakaty — osemdesetletnik, Janez Gradišnik: Sodobno svetovno prapovedništvo in naša prevajalska dejavnost, Manica Lobnik: Izdajalec, Viktor Konjar: Molčite, drobne stvari, Roman Bratuž: Oda zakonskim ženam, Sherwood Anderson — P. F.: Tri zgodbe, Janez Gradišnik: Iz angleškega slovenskega življenja, Janko Čar: Iz cikla Kmečke pesmi, Franc Srmpč: Zvezda se je utrlila, Janez Gradišnik: Ameriška »ne-jezna« mlada generacija, Boris Pasternak in »Doktor Zivago«, Vera Albreht: Stekleno molčanje, Pr. haja, Lojze Kante: Vsakdanjost, O. žalostni večeri, Ogenj na ognjšču, Bogomil Gerlane: Zive naj vsi narodi, Srečko Golob: Besede in dejanja.

PUBLIKACIJE ZALOŽBE OBZORJA: Saša Vuga, dr. Mirko Černič, Tit Vidmar, Irwin Shaw, Otto Ludwig in Mavricij Zgonik.

PD »VENČEK« V DUTOVLJAH JE SLAVILO

petdeset let svojega delovanja

Petdeset let že v človekovem življenju veliko pomeni, zato petdesetletnico tako radi proslavimo. Se posebej pa smo veseli, ko proslavljamo petdesetletnico delovanja prosvetnega društva. Preteklo nedeljo, 13. t. m. so imeli v Dutovljah tako slavno, proslavo, ki so se je udeležili številni prijatelji, med njimi tudi član CK ZKS tovariš Ivan Regent in člani društva, je začel eden izmed ustanoviteljev, tovariš Franc Orel. O delovanju, kulturnih in političnih uspehih pa je poročal sedanji predsednik tov. Tavčar.

Tovariš Ivan Regent je govoril o važnosti delovanja prosvetnih društev v pretekli dobi in njihovih velikih nalogah sedaj. Njegova izvajanja kakor tudi izvajanja učitelja Milana Pertota, ki je med obema vojnama deloval v tem društvu, so navzoči posebno lepo pozdravili.

Prosvetno društvo »Venček« v Dutovljah je eno izmed najmočnejših društev v našem okraju. Ima nad 250 članov, glasbeno, dramsko in izobraževalno sekcijo. Tudi knjižnica lepo deluje. V okviru društva imajo še kino. Posebno aktiven je mešani pevski zbor. Skratka: društvo je važen kulturni činitelj v svojem kraju. Na nedeljski proslavi je predsednik občinskega Sveta Svobodu PD Sežana Miro Krajnc podelil pismena priznanja več članom, društvo pa je prejelo denarno nagrado.

Ob tej priložnosti je društvo razvil svoj prapor. To je drugo društvo v okraju, ki že ima svoj prapor. Izdelale so ga zene-domačinke in je res lep. Eden izmed najlepših trenutkov na tem slavlju je bil, ko so se ob novorazvitem praporu sešli najstarej-

ši društveni člani in njegovi ustanovitelji.

Sledil je pester kulturni program, ki so ga izvajali domači mešani zbor, oktet in duet ter gostje: moški pevski zbor iz Ajdovščine in moški zbor iz Divače. Vse slavje je bilo zelo dobro obiskano, kar pomeni, da je društvo res vrasčeno v svojem kraju. Organizacija je bila dobra, za kar gre predsedniku Tavčarju in njegovim sodelavcem vse priznanje. Poseben poudarek slavlju so dali tudi gostje z občinskega komiteja ZK, občinskega ljudskega odbora in odbora SZDL Sežana. S. O.

VRABČE

Marljivi igralci iz Vrabč so nastudirali igro »Težki križ«. Delo obravnava snov iz narodnoosvobodilne borbe. Igra je dobro uspela in so z njo gostovali tudi v Hruševju. Zdi se, da so v Vrabčah že pogoji za ustanovitev prosvetnega društva. Zelimo jim, da bi imeli kmalu ustanovni občni zbor.

PIVKA

V pivški občini so prejeli ozko zvočno kinoaparaturu. Ob zaključku šolskega leta so imeli v Pivki in okolici več predavanj na katerih so vrteli tudi kulturne in zabavne filme. Aparatura je velika pridobitev za Ljudsko univerzo, ki je bila letošnjo zimo v pivški občini prav aktivna.

KALC PRI PIVKI

Prihodnje leto bo poteklo 90 let odkar je bil na Kalcu pri Zagorju na Pivki slovenski tabor. Studentje pivške občine že sedaj premišljajo kako bodo to obletnico čim dostojneje proslavili. Ob tej priložnosti bodo priredili kul-

turni teden, kjer se bodo zvrstile razne prireditve, za zaključek pa bo veliko zborovanje. K sodelovanju nameravajo pritegniti vse organizacije tako, da bo to res največji dogodek v pivški občini.

ŠTJAK

Prosvetno društvo »Višava« iz Štjaka je uprizorilo 22. junija Budakovo igro »Metež«. Igra je zelo uspela. Z njo so nameravali gostovati 6. julija v Vrhpolju pri Vipavi. Udeležba je bila zelo slaba, ker je tamkajšnji župnik prepovedal obisk čes, da je igra pohujšljiva. Igra v Štjaku je res dobro uspela tudi zaradi tega, ker pomaga tamkajšnjim igralcem učiteljica, medtem ko v Vrhpolju tudi tamkajšnji učitelj za gostovanje ni pokazal posebnega zanimanja.

VALDOLTRA

V nedeljo, 6. t. m. je moški pevski zbor DPD Svoboda iz Kopra pod vodstvom dirigenta Vladimira Lovca priredil bolnikom Bolnice za kostno in sklepno tuberkulozo v Valdoltri koncert narodnih in umetnih pesmi. Koprski pevci vsako leto vsaj enkrat obišejo bolnišnico v Valdoltri in so tudi letos radi žrtvovali nedeljsko popoldne, da bi prinesli bolnikom urico razvedrila. Bolniki so to tudi pravilno razumeli in bili Koprčanom hvaležni za obisk. Nerazumljivo pa je bilo zadržano stališče bolniške uprave, ki bolnikov ni obvestila o koncertu (čeprav je bil dogovor sklenjen že nekaj dni prej), ni organizirala prenosa nepokretnih bolnikov in je hotela tik pred koncertom (ko so bili pevci že v Valdoltri), le-tega odpovedati z izgovorom na slabo vreme.

Naše filmsko podjetje »Viba-film« se bo udeležilo puljskega festvala s celovečernim umetniškim filmom KALA. Scenarij je napisal Ivan Ribič po svoji istoimenski povesti, ki je izšla lani pri Prešernovi družbi. Film skuša skozi usodo naših malih ljudi in živali, ki dele z njimi življenje, prikazati grozote vojne in tujega nasilja in s tem njih obsojbo. Težišče filmske pripovedi je na usodi pisce Kale, človeku vdane živali, ki doživijo v strahotah vojne popoln zlom. Film režira kot svoj debut v sedmi umetnosti gledališki režiser Andrej Hieng, glasbo je komponiral Blaž Arnič. V glavnih vlogah nastopajo razen protagonista Kale — dramski umetniki Lojze Potokar, Janez Jerman, Maks Furičan iz SNG in Stevo Zigon iz Jugoslovanskega dramskega pozorišča, v vlogi mladega para Ane in Andreja pa študenta ljubljanske univerze Helenca Kordaš iz Kamnika in Jure Doležal iz Maribora. Na sliki: oba mlada junaka s Kalo.

OB DNEVU VSTAJE ★ OB DNEVU VSTAJE ★ OB DNEVU VSTAJE ★ OB DNEVU VSTAJE ★ OB DNEVU VSTAJE ★ OB DNEVU VSTAJE

BILO JE PRED LETI

Temne postave so se po ozkem kolovozu spuščale v dolino. Mehka preproga snega je dušila njihove korake. Tu in tam je komu zdrsnilo in noga se je globoko zarila v sneg. Pridušeno so sikali kletvice in lovili ravnotežje.

»Preklete! Zdaj bi ga srknil kozarček, da bi mi pognal kri po žilah.« je mrmral plečat možak na čelu kolone in hukal v prezeble prste.

Nihče mu ni odgovarjal. Opetekali so se mimo hiš in upirali oči v zamrežena okna, za katerimi ni bilo slutiti življenja. Sleherni izmed njih je bil tisti trenutek svet zase. V njihovi zavesti so se oblikovale želje in dobivale čedalje bolj jasno in dooločno podobo. Tako blizu in hkrati tako daleč so bili oči vsega tistega, kar se je nekdanj imenovalo mir, sreča in zadovoljstvo.

Kodrolas, osemnajstleten fant nekje s Stajerskega je sanjal o kosu še toplega pšeničnega kruha in škodolici vročega mleka. In za hip je pozabil, da ga v ramena boleče režejo jermeni mitraljeza.

Med zadnjimi v koloni je stopal Brkati. Mehanično je sledil svojim tovarišem. Pred očmi so mu vstajale podobe otrok in žene. Že nekaj tednov ni prejel od nje nobene vesti. Tesnoba in strah mu je oklepal srce. Samo za kratke hip bi bil rad stisnil k sebi krhka telesca svojih malčkov in občutil mehko toplino nežnih obrazov. Sedem vedno lačnih ust! Le kako se bodo prebili...

Čelo kolone je obstalo. Bili so na cilju. Komandir voda je pridušeno dajal povelja:

»Ko se zdani, mora biti vsak na svojem mestu. Od naše zasede je odvisna varnost bataljona za Spikovim vrhom. Noč je še dolga. Dovolj časa bo za počitek.«

Dvajsetorica partizanov je utonila v Jerebovem skednju, ki jih je kot vedno tudi nocoj pričakoval odprt na stečaj. Skozi reže v opažu je silila ostra burja in v temi tipala za obraze borcev, ki so se utrujeni in prezeblji zakopalji v seno. Kljub neprijetnim krčem v želodcih — že lep čas se niso bili pošteno najedli — jih je zajel nemiren spanec.

Hladna februarska noč je tonila v pozabo. Skozi grmade kosmičastih oblakov na vzhodu so silili prameni rdečkaste svetlobe.

Prekrita z novo snežno odejo je dremala vas pod belim pobočjem hriba. Na slamaatih strebah čepeči dimniki niso kazali znakov življenja. V dolgih presledkih se je naveličano oglašal petelin v Razpetovem hlevu. Toda njegovih tekmecev ta krič ni vznemirjal več, zato mu nihče ni odgovarjal.

»Mama, ubili me bodo!« Zidarica je planila pokonci in se prestrašeno zazrla v kot pred seboj.

»Milan, že spet noriš! To so samo sanje, nihče te ne preganja.« je z božajočim glasom, v katerem je bilo čuti tudi rahel očitek, mirila petnajstletnega sina, ki se je v težkem snu premetaval na svoji postelji. Njene besede so učinkovale. Milanovo suhljato telo, katerega obrise je bilo zaznati skozi progasto odejo, se je počasi umirilo, le sunkovito dihanje je še pričalo o namišljeni borbi s sovražnikom. Zidarica ni več zatislila oči. Prisluškovala je utripom prebujajočega se dne in si goreče želela, da bi njenemu domu ne prinesel nesreče.

Vrh hriba nad vasjo se je zrušil v mehki sneg partizanski stražar. Temna postava mu je bila prišla za hrbet. V njenih rokah se je zabliskal nož in se že naslednji hip pogreznil za vrat nič hudega slutečemu borcu. Sesedel se je brez glasu. Zadev v prsi je nekaj metrov vstran padel tudi njegov tovariš.

Neenak boj je bil končan. Izdajstvo je uspelo. Pod nebo je švignila raketa, znamenje za napad.

Oddelek Nemcev, ki je imel nalogo pokončiti straže na hribu ob italijanskih kavernah, je krenil v vas.

Cez zapuščena pobočja, pora-

MARIJA VOGRIČ

sla z nizkim grmičevjem, je otožno zavijala burja in vrtnčila oblake pršiča.

Dogodki so se jeli odvijati z bliskovito naglico. Ko je počil prvi strel, je Milana vrglo iz postelje. Planil je k oknu in se še pijan od spanca spraševal, če morda niso spet samo sanje. Le prehitro se je prepričal, da je to, kar vidi, bridka resnica.

Po prvih streljih se je del partizanov, ki se je pred odhodom v zasedo še zadrževal v vasi, začel naglo umikati. Rešitev je bila v gozdu, ki se je razprostiral na severni strani vasi. Priti do njega ni bilo lahko. Kolovoz je vodil mimo Zidarjeve domačije, nato po čistini v hrib. Strma pot in sneg sta ovirala umik. Borci so v daljših presledkih tekli drug za drugim. Prvi so bili že mimo Zidarjeve hiše. Ko so prišli na čistino, je v globeli pod njimi — Zidarjevi so ji pravili Trbež — zaropotala strojnica. Že od ranega jutra so tudi tu čakali Nemci v zasedi.

Milan in njegovi domači, ki so beg partizanov živčno spremljali skozi okna, niso bili nič manj presenečeni kot partizani sami. Vas je bila obkoljena. Od vseh strani je odmevalo regljanje strojnice, pomešano s težkimi eksplozijami min in gostimi streli iz pušk. Pravi pekel. Zidarjevi niso več mislili, ali se bo partizanom posrečilo uiti.

Ob vznjožu klanca se je smrtno zadet zgrudil prvi. Njegovo telo se še ni dobro umirilo, ko je po obronku nad vasjo pritekkel že priletel partizan. Najprej ga je v palec zadela dum-dumka. Milan je videl, kako mu je roka trznila. Bežal je še nekaj metrov, dokler ga ni pod mesecem podrla druga krogla. Padel je na obraz in se ni več dvignil.

Nemci, ki so prodirali iz Trbeža, so divje streljali v hrib. Videti je bilo, da bodo preostale borce, ki so se po trebuhu plazili po kolovozu navzgor, skušali zasledovati. Milan je prebledeval že ob sami misli, da bi se to utegnilo zgoditi. Položaj je bil brezupen.

Tedaj se je povsem nepričakovano pod cesto nad Zidarjevo domačijo oglašil partizanski mitraljez. Milan bi bil najraje zavtriskal od veselja. Kasneje se vaščani niso mogli zediniti, od kod se je bil tako ob pravem času znašel mladi mitraljezec s Stajerskega.

Nemci so se zmedli. Na zasledovanje partizanov niso več mislili, saj bi svoje glave naravnost nastavili smrtonosnim svinčenkam mitraljeza. Ni jim preostalo drugega, kakor da besno streljajo v hrib.

Preživeli borci so bili izven nevarnosti. Drugega za drugim je sprejel v svoje zavetje smrekov gozd. Smeli mitraljezec se je zavedel, da je prišel trenutek, ko se lahko tudi sam umakne. Spustil je še zadnji rafal na uniforme, ki jih je nerazločno videl skozi drevje in zgrabil mitraljez. V dveh skokih je bil na cesti. Tedaj ga je v hrbtu ostro zaskelo. Napravil je še korak, potem se je zamajal in omahnil vznak. Se umirajoč je z desnico tesno oklepal mitraljez in ga ni spustil niti tedaj, ko se je s krvjo iz njega izteklo tudi življenje.

Sredi vasi je begal Brkati. Ko so počili prvi streli, se je umaknil izpred cerkve, kjer je stal na straži. Streljanje niti za trenutek ni prenehalo. Pod nebo so švigale rakete. Skozi drevje z vzhodne

strani je že razločil zelene uniforme. Pod velikim kostanjem od severa so prihajali v gosjem redu Nemci z naperjenimi puškami. Ujet je v past! Bolesno se je zavedal, da je ostal sam. Tovariši so imeli najbrž več sreče. Umaknili so se pravočasno v gozd nad vasjo. Tam jih Nemci ne bodo iskali.

Ni mogel več trezno razmišljati. Pognal se je proti Jernejevi hiši in utonil v somraku kuhinje. Če bi ga zasledovali volkovi, bi jim ušel. Toda preganjali so ga ljudje, ki so jih krasile še vse lastnosti najbolj krvoločnih zveri. In njihovim prežecim očem ni nič ušlo.

Čepeč za kotlom, v katerem so domači kuhali živalim krmo, je Brkati sunkovito dihal. V prsih ga je bolelo od napornega teka. Nagonsko je čutil, da je od njegovega življenja ostalo le še nekaj kapljic. Te se bodo iztekale in potem bo konec. Zaman ga bodo čakali otroci in žena.

Trdovratno se je otresal misli na dom, ki se je vedno znova vračala.

Po kuhinji se je potegnila temna senca. Nemci! Dvignil je pogled in si oddahnil. V vratih je stal Jernej, hišni gospodar.

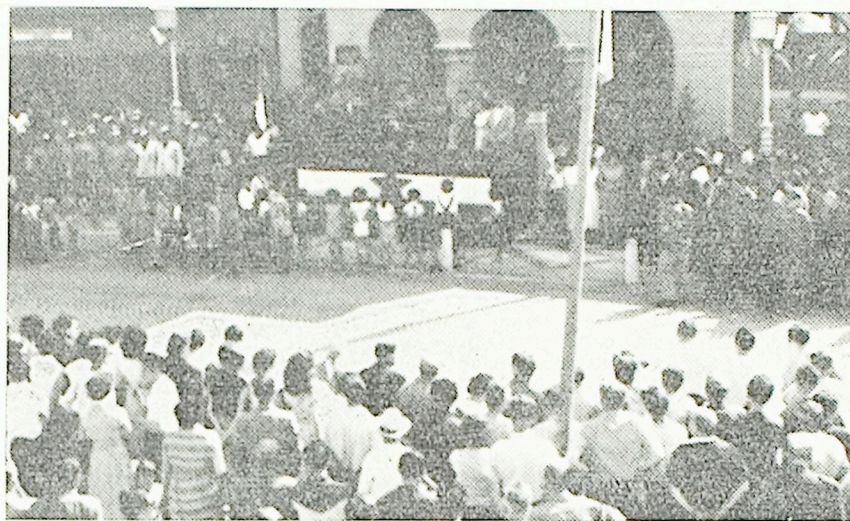
»Vrzite puško skozi okno! Če vas najdejo brez nje, vam bodo

morda prizanesli.« Kako, da se nisem že sam na to spomnil, je bil Brkati hvaležen gospodarju za njegovo bližino in nasvet. Morda jih bo le pretental, ubraniti se jim pa sam tako ne more. Jernej se je umaknil k svojim v izbo. Brkati pa je stopil k oknu in skozi razbito steklo odvrgl puško. Padla je naravnost pred Nemca. Sele tedaj ga je Brkati opazil in odrevenel. Videl je še, kako je Nemelec zamahnil z roko, v kateri se je posvetilo nekaj belega. Bomba, je pomislil in ritensko skočil za kotel. Oglušujoč tresk je napolnil kuhinjo. Z vseh strani se je vsul nanj omet.

V naslednjem trenutku so planili v izbo Nemci. »Kje je bandid?« Vanje je strmela desetorica oči, v katerih se je zrcalila želja po krvi.

»Nikogar nismo videli.« se je (Nadaljevanje na 7. strani)

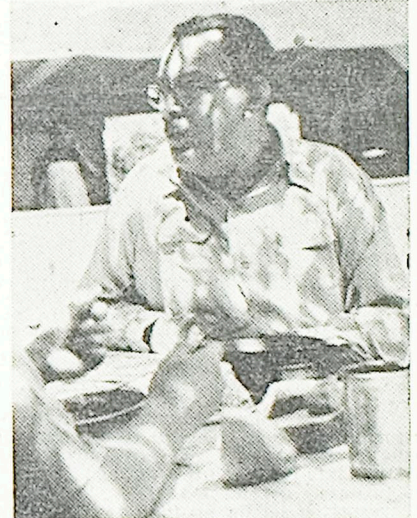
Koprčani ob Sutjeski

Prav Koprčane pa je že v Slavovskem Brodu zadela nezgoda. »Reši se, kdor se more!« in koprski delegati so se brž porazdelili na prosta mesta po avtobusih Kranja, Gorice in Celja, vendar pa je »glavnina« morala čakati na svojo usodo kar pri svojem vozilu, ki so ga s partizansko iznajdljivostjo ponoči končno popravili ter brž nadaljevali pot. Da bi šlo varjenje počene vzmeti hitreje od rok, je tovarš Rudi Kalc ob pomoči ostalih delegatov (medtem ko je tamkajšnji kovač delal za avtobus) moral — nič več in nič manj — ko podkovati par krepkih konj kmetu, ki je bil v kovačnici prej na vrsti in ni bil voljan čakati. Toda nadaljevanje potovanja ni trajalo dolgo; pri Maglaju se je zlomila še zadnja polos avtobusa! Brzjav v Koper, delegati pa so s pomočjo »posebnega vlaka« (z Maglaja so jim poslali lokomotivo in 1 tovorni vagon, da niso zamudili vlaka v Sarajevo) in drugega avtobusa (Bosanci so zaradi tega ta dan uknili redno progo Sarajevo—Zagreb!) končno le še pravočasno prispeli v Tjentište, še na predvečer glavne proslave. Pravočasno pa je za njimi prispel tudi že v drugič popraviljen avtobus! Izredno hitro je motorist iz Koprja prinesel potrebni rezervni del. Vidite, starega partizana res nič ne more spraviti iz ravnotežja. — Na sliki: tovarš Franc Leskošek-Luka v taboriščni kuhinji slovenske delegacije v Tjentištu.

Tudi potovanje s proslave domov je bilo za udeležence v zvezi utrujenosti, vročini in novim naporom izredno doživljeno. Večina slovenskih udeležencev se je namreč vračala domov iz Tjentišta po novi cesti proti Dubrovniku, preko Splita, Zadra, Reke, Ilirske Bistrice in Postojne. Šest delegatov koprškega okraja, ki jih je kranjska delegacija v svojem avtobusu kar nekako »posvojila«, je imelo v soboto dopoldne še posebno srečo: tam niso mogli kupiti ne časopisov, ne popiti piva, ne se kakorkoli pokrepčati po gostinskih lokalih — vse je bilo že od jutra zaprto, vse, staro in mlado je hitelo in se zbralo v pristanišču, da pričaka najavljeni prihod ladje s Titom in Naserjem. — Na sliki: V Ilirski Bistrici so se Koprčani toplo poslovili od Kranjčanov.

Vsa čast Glavnemu odboru Zveze borcev Slovenije! Ob občem priznanju je bilo slovensko taborišče sredi ogromnega »mesta« šotorov v Tjentištu in Suhji najlepše urejeno. O tem se je brž raznesla vest in naši borci so bili po dolgi in naporni poti pristrčno razigrani, ko so jih pričeli obiskati iz sosednjih taborišč tovariši Miha Marinko, Franc Leskošek-Luka, Boris Kraigher, Vida Tomšičeva, Viktor Avbelj, Albert Jakopič-Kajtmir in mnogi drugi. Na večer glavne proslave je bilo v našem taborišču polno razprav o gigantski bitki na Sutjeski pred petnajstimi leti. Mogočni vtisi s Sutjeske bodo ostali našim delegatom nepozabni. Tisoč slavnih zgodb iz borb, pa Tito in Naser! — Na sliki: koprski delegati.

PASTIR IZPOD UČKE

Spoznal sem ga v proslulih zaporih ulice Coroneo v Trstu v letu po italijanski kapitulaciji in v letu hitlerjevske strahovlade. Pripeljali so ga iz Istre, spod Učke. Tam nekje je pasel ovce raznim gospodarjem. Bil je malce sključen, obraz je imel razoran, a misli jasne kot njegove oči, ki so mirno motrile okolico. Imel je nad sedem križev, a nič ni kazalo, da bi ga vse, kar se je zgrnilo nad njim tiste dni, potro ali celo zlomilo. Vedel je dobro, kaj se dogaja in ni dvomil v svojo usodo.

»Zakaj sem le-tu, vprašaš! Hm, to bi rad vprašal tudi jaz tebe.« Oba sva malo pomislila in se spogledala, nakar je dejal: »Potem pa ne sprašuj več.«

Moram reči, da sva bila kmalu prijatelja s temboj, ker je rad kadil in sem skrbel, da mu ni nikoli zmanjkalo tobaka. Zanimivo, da je najraje imel čike, ki jih je goreče nekoliko pomencal na trdi dlani, nato pa pogoltnil.

Mislili smo, da ga bodo Švabi pustili domov, saj je bil samo pastir in star je bil tudi nad sedemdeset let. Pa ni bilo tako. Uvrstili so ga celo v vrsto talcev za Via Ghega. Toda, ko so število teh talcev znižali, je šel z nami v Dachau. Tu se je šele prav razvnel, kakor da bi se čutil bolj varnega in kakor da ne bi slutil, kaj ga čaka.

»Od mladih dni sem pasel ovce. Gonil sem jih od Učke, Mašuna, preko Vremščice tja v Furlanijo, ko je bilo pri vas mraz. Poznam vse kotičke po tej poti, ki je široka, dovolj široka za vsa moja čredo. Naj ti samo povem: na Vremščici je pasel ovce tudi Čempar z Vrem. Poznam Ričevca iz Divače. Ali je še živ, tisti od postaje mislim. Zame je bil dober mož. Na, Sudrina, spij ga en glažek na moje zdravje in ovce spravi pod velb na borjaču, ko je taka burja. Naj nekoliko odjenja, pa boš šel naprej. Dober je bil zame in še posteljo mi je ponudil. Pa kaj, ko sem bil zmeraj najraje pri svojih ovcah, tudi ponoči, v lepem in grem.«

»Kje so zdaj vaše ovce?« je sililo vprašanje samo od sebe.

»Kje naj bi bile? Kako moreš kaj takega vprašati! Naši fantje jih imajo. Švabi še dlake ne; da

več, ko si tako radoveden.«

Zdelo se mi je, da sem mu storil krivico, ko sem ga tako vprašal, ker je mislil, da dvomim vanj. Sam pa je bil preskromen, da bi prav razumel veličino svojega dejanja. Bil je namreč ovčji pastir, komaj pismen, ki se ni nikoli pečal z drugim, a čutil kot je čutila vsa zemlja in ljudstvo z njo takrat. Vsi smo ga imeli radi in mu pomagali, ker smo videli, da trpi ujet med bodoče žice, ko je bil vedno navajen svobode, velike svobode od Učke preko Vremščice, tja do Furlanije, kjer je zimoval in se vračal spomladi spet nazaj v sončne planine.

Svoji usodi ni mogel pobegniti, kot ne stotisoči pred njim in stotisoči za njim v hitlerjevskem robstvu. Začel je hirati od vsega hudega in tudi od lakote, čeprav je bil vaje. Razen tega je bil star in švabska mašinerija ni rabila bolnikov in starcev. Te je bilo treba iztrebiti.

Bilo je nekako v tem času leta 1945. Stal sem ob robu barake in čakal. Povedali so, da se pripravlja na pot transport starcev in invalidov. Vedel sem, da so med njim tudi naši. Kako je človeku, ki vidi pred seboj vrsto ljudi, ki so zapisani smrti in to taki smrti kot so si jo zmislili lahko samo zločinci. Invalidski transport je pomenil vožnjo v živinskih vagonih brez hrane in vode, tudi po štirinajst in več dni. Kar je še morda ostalo po taki vožnji živlega, je šlo v plinsko celico nekje daleč od matičnega taborišča. Tako je bila najbolj zabrisana sled za njimi, ki so ostali brez imen in števil.

Med zadnjimi v dolgi vrsti je šel tudi Jože Surina, ovčji pastir spod Učke. Zadnjikrat sva se srečala samo s pogledi. Nisem mogel vzdržati, da bi mu sledil in sem zbežal v barako. Se danes ga vidim, tako živo kot bi bilo sedaj. Vedel je, kam gre in kaj ga čaka. Sključen toda ponosen in z bistrimi jasnimi očmi je šel naproti svoji usodi.

Naj mu bodo te vrstice po tolikih letih v spomin, njemu, Jožetu Surini, ovčjemu pastirju, ki je vedel in šel po pravi poti, ki si jo je začrtal sam samcat, a je bila pot nas vseh.

— žj —

VELIKA OBLETNICA NARODNOOSVOBODILNEGA BOJA NA PRIMORSKEM

Svetla luč v Gabrovici

(Nadaljevanje in konec)

Kmalu je postalo v Gabrovici vroče. Kljub temu, da so bili ljudje zanesljivi, sta Iskra in Zeljko zasledila govornice »da je v Gabrovici nekaj«, zato je vodja tehnike »Očka« sklenil, da se tehnika preseli. V izpraznjen bunker se je preselil Ivan dr. Matko-Imko s sanitetnim materialom. Ta bunker z materialom vred je bil uničen 28. 5. 1944, ko so Nemci zažgali med drugim tudi hišo Lovrenca Purgerja. Ivan dr. Matko se je komaj rešil iz goreče hiše.

Razpad Italije je pomenil prelomnico v razvoju ciklostilnih tehnik na Primorskem. V ljudski vstaji, ki je zajela vso Primorsko, je potreba po partizanskem tisku terjala ustanovitve novih tehnik. Za razmnoževanje mladinskega tiska sta bili določeni tehniki »Mlada« in »Skala«.

Ko je Anica Pervanja-Marjanca prišla februarja 1944 v Brkine, jo je okrožje poslalo v Slovensko Istro z izrazito nalogo razmnoževanja narodnoosvobodilnega tiska za žene. Tehnika je delovala pri Medvedovih v Gabrovici po preselitvi tehnike »Snežnik« v bunker Lovrenca Purgerja prav tako v Gabrovici. Pod vodstvom Anice Pervanje-Marjance je začela v marcu 1944 delovati tehnika »Zena«. Sodelavke so bile Ivana Skapin-Mamca, nekaj časa pa tudi njen sin, do smrtonosnega strela, ki ga je zadela z neposredni bližini v Ospu. Ta tehnika je razmnoževala revijo AFZ »Slovenka«. Tu je tehnika »Zena« delovala do požiga Gabrovice 28. 5. 1944. Imela je pisalni stroj in ciklostil. V tehniko so bila tudi ležišča in sicer na pogradih. Zaslon okno v tehniko je bilo na notranji strani obloženo s kamni, na zunanji strani pa zasuto z zemljo. Karb'dka je osvetljevala notranji prostor, dvajsetletna hčerka gostilničarja Med-

veda pa je odpirala in zapirala vhod v bunker. Kurir Zeljko je prinašal in odnašal material. Tehnika je v treh mesecih svojega obstoja natisnila med drugim 7 številk periodičnega glasila »Slovenka«.

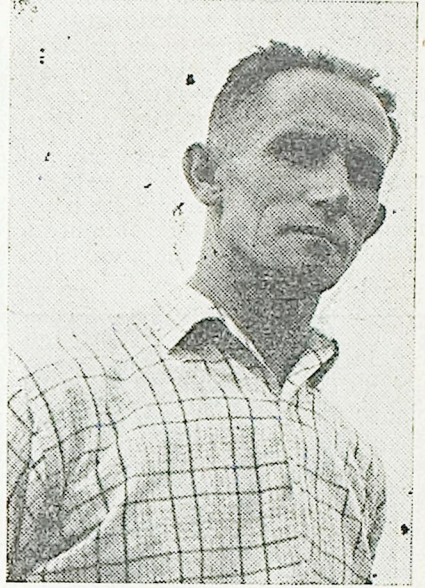
Ob nemškem napadu na Gabrovico, 28. 5. 1944 je osebe tehnike sodoživljalo strahote. Slišalo je, kako so Nemci mučili dvanajsetletno hčerko, da bi izdala tehniko, videlo Nemce, ki so z žepnimi baterijami iskali v prostoru pred kletjo vhod v tehniko. Osebe tehnike, v katero se je skrila tudi sekretar okrožnega komiteja tov. Pervanja-Gruden, se je oddahnilo, ko je zaslišalo prasketanje ognja, kajti predvidevalo je, da so Nemci končali s preiskovanjem. Več ur so se dušili v dimu, nato pa jih je rešil Viktor Ivančič. Videli so strahotno sliko. Zoglenela trupla so ležala na pogoriščih, med drugimi štiriletna Nerina, ki so jo Nemci ubili in vrgli v gorečo hišo.

V največji tegobi in nesreči, ki je vas Gabrovico sploh kdaj zadela, so aktivisti Gabrovice zvečer na sestanku pri Viktorju Ivančiču ustanovili zadružno, eno prvih v novi Jugoslaviji.

Vas Gabrovica, ki so jo Italijani imenovali »Piccola Russia«, je bila kot nalašč primerna za lokacijo tehnike. Po zaslugi članov TO in RO, v katerih sta bila tudi brata Luka in Viktor Ivančič, je bilo za varnost tehnike preskrbljeno kljub temu, da so prihajale v vas italijanske patrulje. Gabrovska dekleta so stražila pred vasjo in nepoznane ljudi zavajala z napačnimi podatki. Dekleta iz Gabrovice in okoliških vasi so iz Trsta prinašala za tehniko papir, barvo in drug material. Neke tovariš sine, doma iz Skofij, je na veliko dobavljal razne potrebščine. Pripeljal je večkrat cel kamion papirja, ki ga je kupal v tržaških trgovinah. Vsi, ki

so mogli, so sodelovali pri preskrbi z materialom.

Partijska organizacija je že pred tem gradila v Ospu »najlepšo tehniko« pri Klavijan Mariji v Ospu št. 78. Na žalost tehnike ni mogoče več obnoviti, ker se je s podelitvijo hiš na

BRUNO STEPAN-ZELJKO

dvz. kmeta položaj močno spremenil. Tehnika je bila zgrajena v kletnih prostorih, ki so bili popolnoma ločeni od ostalih prostorov. Vhod v tehniko je bil skozi gnojno jamo. Od tam je vodil 20 m dolg rov v tehniko. Načrt za tehniko so izdelali Lojze, Gabrijel in Albin Klavijan, postavila pa sta jo Gabrijel in Lojze Klavijan. Med delom je bila Marija Klavijan na straži pred vrati.

Tehnika v Ospu sredi maja 1944 še ni bila gotova, zato se je tehnika »Snežnik« začasno preselila v bunker v skalovju nad Ospotom v »Babno«. Bila je taka prekrita luknja s kapnik (izjava »Očka«). Za varnost in ohraneno tehnike je skrbel aktivist Gregor Krašovec iz Ospa št. 7. Osebe tehnike je bilo v tem skalovju oboroženo s puškamitraljezom, z revolverjem »Beretta«, puško in bombami. Imelo je tri zaboje streliva za puškamitraljez.

Konec maja oz. v začetku junija 1944 se je tehnika preselila v nove prostore v Ospu in bila ena najbolj varnih. Nemci so zvedeli, da je tehnika v hiši, delali so preiskave, tehnika pa niso našli. Pretepal so gospodarja, da bi povedal, kje je tehnika, odpirali straniščno jamo, toda vstopili niso. Težke čase je osebe tehnike doživljalo ob času vdora Nemcev v Osp. Tisti večer, ko so Nemci vdrl v Osp, je hotel eden izmed osebja za vsako ceno pobegniti ven, rekoč, da noče poginiti v tehniko. Vodja tehnike ga je v revolverjem v roki prisilil, da je ostal v tehniko ter tako rešil tehniko in njeno osebe. To je bilo konec julija 1944. Takrat je nemška civilna oblast pod imenom akcija »Pöll« organizirala na Primorskem gradnje obrambnih naprav. Vojska pa je konec avgusta 1944 dislocirala v Istro 237. pehotno divizijo, ki je dobila nalogo, da brani Istrski polotok pred eventualnim zavezniškim desantom.

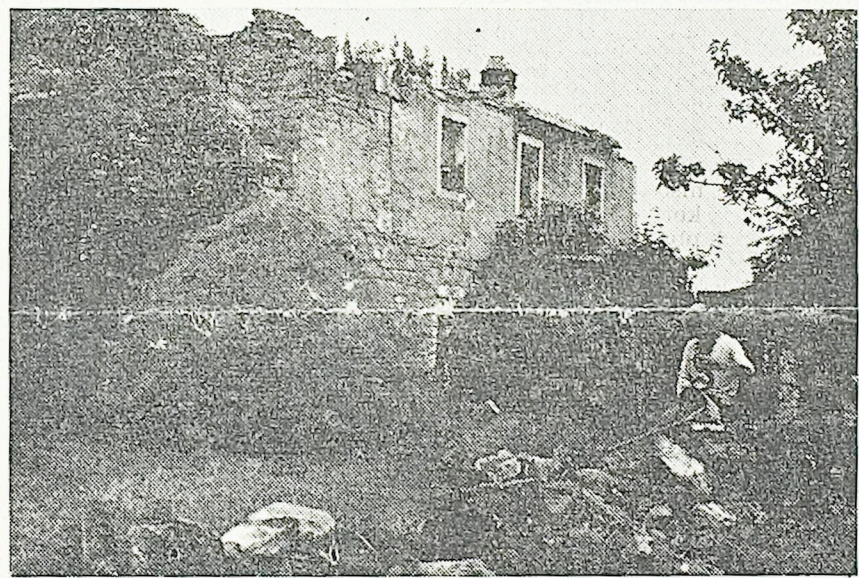
Razmestitev nemških vojakov v Osp je onemogočila nadaljnji obstoj tehnike »Snežnik« v Ospu. Vodja tehnike je bila po odhodu »Očka« Marjanca, ki je organizirala izselitev tehnike in materiala iz Ospa v jamo pod Kastelcem, kjer je bila konec avgusta 1944 tehnika ravno na tem, da začne z delom. Toda kolone 237. nemške pehotne divizije so začele prodirati po cesti proti Črnuemu kalu in tudi tu onemogočile vzpostavitev in obnovo tehnike. Janez Kramar

PROSLAVILI BODO Dan vstaje

Praprave za proslavo Dneva vstaje so tudi na Postojnskem v polnem teku. Letos bodo v okviru tega republiškega praznika krenile iz vseh vasi tradicionalne partizanske patrulje, katerim se bodo pridružili še mladinci predvojaške vzgoje. Osrednja proslava Dneva vstaje bo v prijazni podnanski vasi Veliko Ubeljsko. V počastitev tega dne bodo uprizorili napad na vas. Sodelovali bodo bivši borci in pripadniki predvojaške vzgoje, člani galskega društva iz Postojne ter postojnskega Aero-kluba.

Najpomembnejša počastitev Dneva vstaje bo odkritje spomenika v NOB padlim vaščanom. Znano je, da je bila ta vas med narodnoosvobodilno borbo izrazito partizanska vas, saj je veliko domačinov aktivno sodelovalo v ljudski revoluciji. Samo iz Velikega in Malega Ubeljskega ter Brezj je žrtvovalo svoja življenja za osvoboditev 13 domačinov.

Ština

Hiša Ivana Čaha-Iskre nad Rižano, porušena med NOB

BILO JE PRED LETI

(Nadaljevanje s 6. strani)

odrezal Jernej in lokavo motril razjarjene vojake.

»Bandit je v tvoji hiši, tepec,« se je zadrila zelena uniforma. Če veste, zakaj sprašujete, bi jim Jernej najraje zabrusil, a se je zavedal, da je bilo pametnejše molčati. Psa ne gre dražiti, kadar kaže zobe.

Našli so ga v kuhinji. Deset rok se je stegnilo po njem, kakor da bi jim sploh še mogel uiti. Potem so ga sunili skozi vežna vrata. Opotekel se je in padel na obraz.

Pred očmi se mu je zameglilo. Brcali so ga, dokler se s skrajnim naporom ni spet dvignil. Izpljunil je slankasto tekočino, ki se mu je nabirala v ustih in silila v grlo. Na snegu je ostal rdeč madež.

Kri, je odsotno pomislil. Za hip je preletel obraze pred seboj in iskal med zelenimi uniformami svoje tovariše. Nikogar ni spoznal. Odleglo mu je. Rešili so se in maščevali ga bodo.

»Le zakaj sem večeraj odkidal sneg pred hišo. Padel je na skalo in si najbrž pregriznil jezik,« se je z občutkom krivde jezil sam nase Jernej v izbi, ko je skozi zasnežena okna opazoval zadnje dejanje krvave drame. Otroci so silili k oknu. Radovednost je bila močnejša od strahu. Vse po vrsti jih je nagnal v kot na peč. Še njemu so se ježili lasje na glavi. Najraje bi se bil umaknil tudi sam, toda neznan sila ga je priklepala na mestu.

Brcatega so brcali in suvali, da je omahoval, padal in se spet dvigal. Tako so ga porivali pred seboj kakih dvajset korakov, toda njemu se je zdelo, da hodi že celo večnost. Želel si je samo nečesa — strela. Iz njegovih prsi ni bilo čuti vdih. In morda je prav to še huje podžigalo mučitelje, da niso štedili udarcev in psov.

Pod pritlikavo hruško so ga ustavili. Nasitili so se mučenja. Močan udarec s kopitom ga je podrl na tla. Sledili so mu še drugi, dokler ni ostala sredi snega od glave le še brezoblična gmota. Niti strela mu niso privoščili.

Strelji so še odmevali po vasi, ko se je pred Jernejevo hišo zbralo staro in mlado. Nemci so vse brez razlike naglali skupaj: otroke, nedorasle, mladce, bolne starčke, može in žene. Na smrt preplašenim vaščanom so uhajali pogledi pod starikavo hruško, kjer je počivalo iznakaženo truplo ubitega partizana. Vse moške z mladci vred so postavili v dve vrsti. Potem so morali poklekniti v sneg. Pred njimi je zarežalo žrelo šarča. Ob njem je krepak Nemeč z mozoljčastim obrazom čakal poveljja. Znam je z obrazov izginila zadnja kapljica krvi. Blede kot sneg pod njimi so zrle v svoje može in sinove.

Milan si je oblizoval suhe ustnice. Žgale so ga, kot da bi nanje pritiskal vroče železo. Mokrota snega ga je prijetno hladila. Srepa je motril rdečtasega komandanta, ki je živčno hodil med vrstama in psoval. Le kje sem že videl tak izraz v očeh, se Milan ni mogel spomniti. Vrtil je po svojem spominu, kot da bi bilo to tisti trenutek najvažnejše. Potem ga je prešinilo. Bilo je pred leti. S svojim soščcem je v Lazu nabiral drobnikave in kisellate češnjice. Ni jima bilo do njih, a nista imela kaj drugega početi. Predno sta se vrnila na prijateljev dom, jih je Milan za slabo pest natrgal v žep. Spomnil se je, da jih bo prijatelj pes Sultan rad hrustal. Ni se zmotil. Ko mu jih je pred domom metal pod noge, je Sultan požrešno hlatal za nezrelimi sadeži. Kmalu je češenj zmanjkalo. Tedaj je Milan pristopil k Sultanu. Nič hudega sluteč ga je objel okrog vratu in pritisnil obraz k njegovi kosmati glavi. Tedaj pa...

kraju; komandant je ukazal razgnati vaščane.

Nemci so odhajali. Pred Zidarjevim hlevom je pretresljivo muckala živina, ki so jo vojaki pokradli po vsej vasi. Plen je bil obilen. Ubitim partizanom so odvzeli vse, kar je bilo količkaj vredno. Le mitraljezca se nihče ni dotaknil. Nemci niso vedeli, da je obležal pod cesto.

Skozi kuhinjsko okno je Zidariča opazovala vojake. Povsem nepričakovano je med njimi opazila civilista. Klobuk je imel pogreznjen na obraz, da ga ni mogla spoznati. Začudeno se je spraševala, kdo bi utegnil biti. Njegovo obnašanje ji ni bilo všeč. Zdelo se ji je, da se skriva. Potem se ji je posvetilo. To je on, izdajalec. Najraje bi mu vpričo vse nemške sodrge pljunila v obraz. Od jeze je stiskala pesti. Iz dna duše mu je zagrozila: »Roki pravice ne boš ušel, pa čeprav bi se skrila na konec sveta!« Čez slabo leto dni se je njena grožnja uresničila.

Sultan je trzil z glavo. Za drobce sekunde je ujel hudoben in neumljen izraz v njegovih očeh. Podzavestno je dvignil roko. Toda bilo je prepozno. Na nosu med očmi je začutil skelečo bolečino, potem je izgubil zavest. Ljudje so takrat pripovedovali, da pes še nikogar ni bil ugriznil. Tale tu, ki mu sedaj prav tako hudobno bliskajo oči, ima gotovo na vesti že več ugrizov, je bil Milan prepričan.

Oficir ni več kričal. Iz njegovega grla so se trgali le še hrpavi glasovi, ki jih najbrž niti njegovi pajdaši niso več dobro razumeli. Komedija se je bližala

ŽENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA ★ ŽENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA ★ ŽENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA

NA LETOŠNJEM ZAGREBSKEM VELESEJMU — RAZSTAVA »DRUŽINA IN GOSPODINJSTVO 1958«

NAŠI VZGOJNI PROBLEMI

Prva konfekcijska modna hiša v Zagrebu

Na letošnjem jesenskem zagrebškem velesejmu bo posebna revialna razstava DRUŽINA IN GOSPODINJSTVO 1958. Za razliko od prve take razstave, lansko leto, bo imela letošnja razstava težišče na reševanju problematike družine in gospodinjstva v mestu. Na razstavi bodo prikazali nove oblike družbenih odnosov v stanovanjski skupnosti in v individualnem gospodinjstvu.

Razstava bo razdeljena na pet osnovnih delov: Stanovanjska skupnost, Servisi in otroške ustanove v stanovanjski skupnosti, Individualno gospodinjstvo, Sta-

Dva modela modernih oblek: prva je vreča z ohlapnim pasom, druga obleka pa ima obliko tako imenovanega trapeca. Obe obleki sta precej kratki

novanje in stanovanjska izgradnja ter Trgovina in industrija.

Ze ti naslovi nam povedo, da bo razstava prikazovala vsa področja življenja družine in gospodinjstva v mestu. S shemami, grafikoni in svetlobnimi efekti bo prikazan odnos komun in stanovanjskih skupnosti ter njihovi perspektivni načrti.

V okviru celotnega osnutka velike mednarodne revialne razstave »Družina in gospodinjstvo 1958« pripravljajo na jesenskem zagrebškem velesejmu tudi vzoren objekt konfekcijske modne hiše. Ta objekt naj bi služil za vzor bodočim modnim centrom v vseh večjih naseljih in mestih. Pripravljali odbor je prišel na to zamisel iz več vzrokov:

Velika večina izdelovalcev konfekcije namreč nima prodajalne lastnih izdelkov, naša prodajna mreža pa ni urejena tako, da bi lahko prodajala lahko in težko konfekcijo ter zadovoljila povpraševanje ter okus in želje potrošnikov. Včasih se zgodi celo, da trgovine nočejo prevzeti konfekcije, ker se bojijo, da jim bo blago obležalo v skladišču. Potrošnik pa redko kdaj najde v trgovini konfekcijo, ki ga zadovolji v vseh pogledih. Razen tega pa naše trgovine niso urejene za prodajo konfekcije, nimajo primerne prostora za velikim ogledalom, kjer bi konfekcijo lahko nemoteno pomerili in podobno. Zaradi vsega tega trgovine še nekako sprejemajo v prodajo težko konfekcijo, kajti plaš ali sukničje je lahko pomeriti tudi v samem prodajnem prostoru in v kratkih petnajstih minutah obleži v blagajni trgovine dvajset ali trideset tisočakov. Takšna trgovina se že izplača. Toda ta način odpove, če so v prodaji ženske obleke, bluze, kostumi. Pomerjanje je otežkočeno, dalj časa traja, treba je imeti na zalogi večji asortiment, iztržek pri blagajni, in seveda tudi dobček, pa je znatno manjši. Prodajanje take konfekcije je zlasti težavno v tesnih prostorih, za trgovce navadno ni rentabilno, potrošnik pa kupuje nerazumno, na hitro roko in je zato redkokdaj zadovoljen. Razen tega pa mora potrošnik obletati vse trgovine mesta, če hoče najti tisto, kar želi in potrebuje. Izgubi veliko časa in le redkokdaj je ta lov uspešen. In če že potrošnik nekaj kupi, ker pač nujno potrebuje, potem ta v naglici kupljen oblačilni predmet po

navadi ne ustreza, preširok je ali preozek, neprimerne barve ali kroja. Zdad mora iskati šiviljo ali krojača, da te pomanjkljivosti popravi, le-ti pa zelo neradi delajo te vrste usluge, ker ne vedo, koliko naj bi jih zaračunali.

Kakšna pa bo vzorna konfekcijska modna hiša, ki jo bodo pokazali v Zagrebu?

Ta hiša bo montažna, stekleno-jeklene konstrukcije, urejena sodobno, tako prodajalcu kot potrošniku bo nudila večje možnosti kot do zdaj priznani tovrstni objekti. V prvi fazi

Dvodielna obleka ravnega kroja, kar je sodobna linija

bodo v tej hiši prodajali izdelke naših najbolj znanih izdelovalcev konfekcije in pri tem upoštevali raznovrstnost. V prodajo bodo sprejemali tudi tiste izdelke, ki se jih trgovine najbolj otepa. V hiši bo tudi servis za takejšje popravilo oblačilnega predmeta, če kupcu ne ustreza. Pomerjanje oblačil bo v posebnih kabinetih. Razen naštetih novosti bo imela ta hiša tudi poseben odtok za izbiranje, pomerjanje in revijsko prikazovanje modelov. Kupec bo lahko izbral nekaj modelov in po želji mu bodo stalno nameščeni manekeni pokazali, kako se to nosi in kakšna dopolnila zahtevajo izbrana oblačila. Tako se bo kupec hitro prepričal o dobrih lastnostih ali pomanjkljivosti izbranih oblačil.

Investitorji te prve konfekcijske modne hiše si veliko obetajo od svoje zamisli: večjo produkcijo, asortiment in iznajdljivost pri izdelovalcih in vsehakor v zvezi s tem tudi zadovoljitev potrošnikov, ki bodo zavrgli še zadnje predsodke pred konfekcijskimi oblačili.

Nove revije

NAŠA ŽENA, štev. 6

Iz vsebine:

Z. B.: Gospodinjski poklici so priznani, G. G.: Kronika našega političnega in gospodarskega življenja, Raša Lazarevič: Ko je bil tov. T. to na Sutjeski ranjen, M. S.: O stanovanjskih skupnostih in stanovanjih; Kako pomagati ženi, Iz organizacije, Umetni splav je škodljiv, S. V.: Mednarodni politični pregled, Rapa Suklje: Svetovna razstava v Bruxellesu, Karel Capek: Ukradeno dete, Novi filmi, Med knjigami in revijami, Prof. dr. France Novak — petdesetletnik, Zaupni pomenki, N. G.: Čer-niševski: Kaj delati? Zanimivosti, Posvetovalnica za noseče, Kozmetika, Zdravniški odgovori, Gospodinjstvo, Moda.

Kako preživlja prosti čas kmečka mladina

Mnogo volje in denarja gre za vzgojo mladine, ker hočemo vzgojiti zdravo in srečno generacijo. Tega truda pa niso deležni vsi mladi ljudje, čeprav se oblast trudi, da bi to dosegla. Kmečki mladini posvečamo premalo pozornosti. Dokler hodi kmečki otrok v šolo, je vse v redu. Teže pa je potem, ko dovrši šolsko obveznost in ostane doma na kmetiji. Otrok je prepuščen sam sebi, ker se starši ne znajo ali ne utegnejo ukvarjati z njim, ali pa ga imajo že za odraslega. Toda čas, ko otrok dovrši šolsko obveznost, sovpada z njegovo puberteto (14 let). To je najobčutljivejša doba v življenju, ko je mlad človek najbolj sprejemljiv za vplive. Pubertetnik ni več otrok in še ni mladenič. Rad pa bi bil že velik in delal vse, kar delajo odrasli ljudje. Zato jih opazuje in posnema. Od njih sprejema vse, kar se mu zdi odraslo in imenitno, pa naj je to dobro ali slabo.

V kakšnem okolju živi pubertetnik na kmetih?

Med tednom trdo dela. Delo mu kleše stvarno pojmovanje sveta

KRUHOVE REZINE S SKUTO

Bel kruh razrežemo na centimeter debele rezine in jih navlažimo s sirtoko ali mlekom. Nato namažemo pol rezin s skutinim nadevom, jih pokrijemo z nena-mazanimi ter stisnemo. Tako pripravljene povaljamo v raztepenem jajcu in drobtinah ter ozrepeno v masti ali olju.

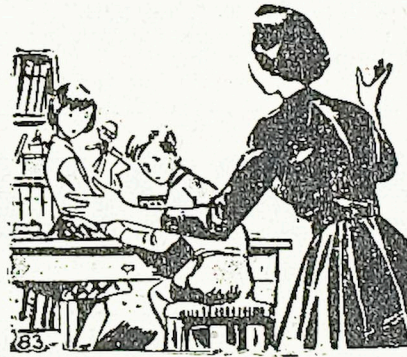
Lahko pa jih povaljamo le v jajcu in opečemo na z mastjo pomazanem pekaču v srednje vroči pečici.

Nadev: Med dobro odtečeno skuto zamešamo sesekljano čebulo, zelen peteršilj in sol. Nadev izboljšamo, če skuti primesamo še sesekljane kisle kumare ali sardela. K rezinam ponudimo poljubno solato.

Namesto pikantnega nadeva v zamemo lahko poljuben sladek namaz.

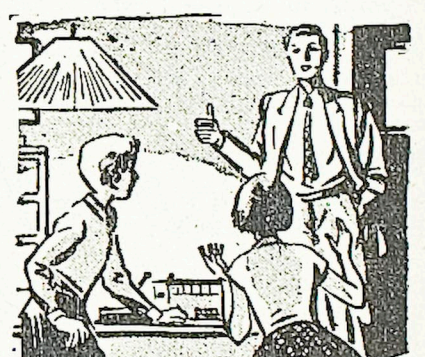
KOTIČEK ZA STARŠE

Ne tako... ampak tako

Mati: Be hitro spat! Tudi jaz in oče potrebujeva malo miru, saj ne more človek vpričo vas spregovoriti niti besede — vse vlečete nam ušesa, ali pa mekate s svojim vpitjem!

Otroci bodo veliko prej in bolje zaspali, če se bo dan končal mirno in v prijetnem vzdušju, kar bo ustvarilo nekaj prijaznih besed iz ust očeta ali matere. Nikoli jim ne vzbujajte vtisa, da komaj čakate, kako bi se jih znebili. To ni nikomur prijetno!

Oče: Pojdite spet, otroci, bomo videli, kdo bo prvi v postelji. Če boste pohiteli, bom imel še toliko časa, da vam povem pred spanjem zanimivo povest.

Za vroče poletne dni — kombinacija krila in bluze. Primerne za službo, za sprehode, za potovanje, za kopanje... Kakor vidite na sliki, dajejo prednost pisanim krilom in enobarvnim bluzam. Lahko je seveda tudi obratno, nikoli pa ni nianso oboje.

Zdravniški kotiček

Voda - najboljšo kozmetično sredstvo

(Nadaljevanje in konec)

MRZLA VODA je naravni tonikum — sredstvo za jačanje. Učinkuje na drobna mišična krčenja v koži, izbiva njihovo krčenje in tako utrjuje tkivo. Toda ta učinek je samo začasen, kajti kakor hitro je kroženje krvi zopet normalno, mišice popustijo in koža se zopet raztegne. Vendar pa pri ponovnem in pogostem izzivanju takega delovanja se kožne mišice utrjujejo. To utrjevanje imenujemo pasivno fizikalno metodo. Po prvotnem občutku mrzloste, čutite, kako vam je koža napeta in elastična. Mrzla voda je koristna tudi za splošno živčno uravnovesenost. Toda pazite, da se z uporabo mrzle vode ne prehladite. Če je vreme mrzlo, se morate umivati v toplem prostoru in takoj nato obrisati in obleči. Mrzla voda je odlično sredstvo za uvelo in izsušeno kožo. Dobro vpliva zlasti na blede kožo in slabo razvite kožne mišice.

MLAČNA VODA ima prednosti nevtralne reakcije. Pri umivanju zelo prija normalni koži, občutljivi ali suhi, dobra je za bakreno-rdeč obraz, kjer se je treba ogibati vsakemu pretiravanju v temperaturi.

TOPLA VODA olajšuje čiščenje por, topi mastne kožne izločke, razteguje kožo, jo spočije in umiri naval krvi v obraz, toda obenem mehča kožno tkivo. Po umivanju s toplo vodo je treba kožo umiti še z mrzlo ali lahno udarjati s prsti. Topla voda je primerna za mastno kožo in nerazvite ljudi. Zelo pomirjevalno delujejo tople sedeče kopeli.

MRZLA IN TOPLA VODA IZMENOMA je izvrstno sredstvo za rdeče in zatekle roke, za zatekle noge in pri slabem krv-

nem obtoku. Za obraz je primerna pri slabo hranjeni, tenki, pergamentni koži, ker izziva v njej reakcije.

DRGNJENJE kože, najbolje s frotirko, ustvarja napetost, zapira pore, mehča kožo. Obenem to drgnjenje zmanjšuje cirkulacijo krvi, odstranjuje naval krvi v lica, pospešuje odpadle delce kože.

KOPELI človeka posvežijo in spočijejo, če niso prevroče in dolgotrajne. Medtem ko se kopljete, dajte umivalno vrečico, napolnjeno z mrzlo vodo, na čelo in na senca. Tako se boste izognili navalu krvi v glavo. Preden gaste iz kadi, se poškoprite po prsih z mrzlo vodo.

PRHE imajo dvojni učinek: masažo, zaradi mehničnega delovanja vode, ki pada, in utrjevanje kožnega tkiva zaradi fizičnega delovanja vode.

PARNE KOPELI očistijo kožo v globinah in jo osvobodijo vse nesnage. Vročina odpre pore, tako da lahko dihaajo. Vodna para prodira v epidermo (zunanja plast kože), jo pere in napravi zato kožo svežo. Po parni kopeli obraza najlaže odstranimo vse kožne zajedalce. Po taki kopeli moramo obraz nalahno obrisati, da ne bi kože preveč razvlekli.

OBKLADKI preprečijo naval krvi v obraz, spočijejo, osvežijo in raztegnejo kožo. Najbolje jih uporabljamo žeže. Namesto navadne vode lahko uporabimo obkladke razredčenim limonov sok, kamilice ali podobno. Dobra je tudi navadna prekuhana voda.

Vodna je poceni kozmetično sredstvo, toda ne smemo je zlorabljati.

Grafiati je lahka, toda...

Beleške s turističnega potikanja po slovenski obali

Pravijo, da ljudje nikdar nismo zadovoljni, turist pa še sploh ne. Na poti od Ankarana do Savudrije sem res slišal vrsto nepotrebnih in neutemeljenih tarnanj; mnogo pa je tudi bilo popolnoma upravičenih.

Ljudje prihajajo k morju, ker hočejo nekaj imeti od morja. Sonca se lahko navzijejo tudi na domačem dvorišču. No, tople vode za časovno neomejeno kopanje imajo ob naši obali dovolj. Drugo je, če je dostop do morja lahek. Kopalci v Nikolaju se pritožujejo, ker morajo zaradi razbitega pomola daleč v Ankaran ali Valdoltro, da se potem s čolnom potegnejo nazaj v Koper. Pomol je že nekaj let porušen — in bo neuporaben, dokler ne bo sredstev za popravilo na razpolago, mi lakonično pojasni nekdo z okraja. Dokler bo nikolajsko kopalništvo brez dobrih direktnih pomorskih zvez, ne bo imelo pravega življenja in bo le kopalništvo druge vrste; ima pa sicer vse pogoje za eno najčudovitejših kopalnišč ob vsem severnem Jadranu.

Največ pritožb turistov je glede pomanjkanja ladijskih zvez med obalnimi mesti. Ne samo zaradi gneče in vročine v avtobusih, tudi zaradi lepih panoram in sploh zaradi posebnosti vožnje po morju si vsak turist želi vožnje z ladjo ali motornim čolnom. Zal je naša »Obalna plovba« šele v povojih. Ali res ni mogoče pri nas ukreniti hitro in pravočasno? Uveljavila se je parola, da je obalna plovba deficitna. Kako pa, da ni deficitna drugod po svetu, kjer kar mrgoli plovnih objektov vseh velikosti? Treba je biti dober gospodar, znati preračunati, kdaj so proge najbolj potrebne in rentabilne, pa tudi, s kakšnimi reklamnimi prijemi pripraviti ljudi do tega, da se navadijo na uporabo tvojega prometnega sredstva. Če bi n. pr. vsak dan ob določeni uri zanesljivo vozil motorni čoln iz Portoroža v Savudrijo ali Kanegro, bi gotovo imel še preveč potnikov.

V piranski občini se sicer ne morejo pritoževati nad kopalništvo; vsako leto so bolj urejena in opremljena; kritika manjkajočih pomorskih zvez pa je tu še bolj umestna. Ali referent za turizem res nima toliko vpliva, da bi dosegel uvedbo rednih krožnih prog z večjim motornim čolnom med Portorožem, Piranom, Fiesom in Strunjanom ter med Portorožem, Sečo in Savudrijo? Potrebno je samo, da bodo take proge redne, pa se ni bati, da bi bili čolni premalo zasedeni. Ljudje se celo iz Portoroža hodijo kopat v Fieso, in ko ne bi bilo strme poti preko Belega križa, bi bilo takih kopalcev še več. Ljudje, ki so na oddihu v Fiesi, bi pa prav gotovo v večjem številu hodili na zabavo v Portorož, če jim ne bi bilo treba ponoči iskati poti po strmih rebrih. Morda bi si počitniški domovi lahko pomagali na ta način, da bi si več domov skupaj nabavilo primeren motorni čoln in vzdrževalo z njim redne zveze s Piranom in Portorožem.

V počitniških domovih Fiese in Belega križa letos pravzaprav ni slišati drugih pritožb kot glede pomanjkanja vode. Deloma je temu kriva napeljava s premajhno zmogljivostjo (Fiesa z vsemi številnimi počitniškimi domovi porabi v sezoni toliko vode kot je pred leti sam Piran), deloma pa tudi to, da delavci, ki opravljajo razna dela na vodovodni napeljavi, ne obvestijo pravočasno potrošnikov, da v tem in tem času ne bo vode. Upravičena je slaba volja upravnikov počitniških domov, ker morajo nositi vodo od daleč; ljudje pa si — za čuda — zaželijo vode prav takrat, ko je ni.

V Piranu je največ pritožb zaradi hrupa in zaradi nesnage. Stanje se bo lahko izboljšalo samo, če bo končno uvedena služba mestnega stražnika; na ObLO so menda že večkrat govorili o tem — kdaj pa bodo to uredili? Brez takega stražnika narečni ne gre, kajti Uprava komunalnih dejavnosti je s svoje strani že

poskrbela, kar je potrebno: uvedla je higienske posode za zbiranje in odvoz smeti in uvedla sistematično službo pometalcev. Seveda pa pometalci ne more hoditi za vsakim letoviščarjem, ki brez vsakega smisla za snago meče odpadke vsepovsod na svojem pohodu skozi mesto. Šele stražnik, ki bo na kraju samem kaznoval vsakega kršilca, bo počasi lahko vpeljal potrebno spoštovanje obstoječih predpisov o javnem redu in miru.

V Portorožu pa bi bilo treba kritizirati tudi UKD. Skoraj reden pojav je, da pometalci dvigajo prah po sprehajališčih in pred prodajalnami itd. šele v dopoldanskih urah, namesto da bi s čiščenjem končali že pred šesto uro zjutraj. Dva pometalca sta za Portorož na vsak način premalo. V Portorožu manjka tudi več košaric za odpadke. Seveda pa bi tudi tu bil potreben mestni stražnik, ki bi sproti kaznoval tiste, ki nočejo poznati čistoče.

V centru Portoroža porazno vplivajo zemeljska dela pri preurejanju parkov okrog Ljudskega doma. Upajmo, da bodo ta dela končana do šahovskega turnirja, upajmo pa tudi, da je to zadnji-krat, ko se dela opravljajo med sezono, namesto v mrtvi sezoni.

Za zabavo gostov je ob našem morju zelo slabo preskrbljeno. Sončenje in kopanje je vse, kar jim pravzaprav nudimo. Skratka — dolgčas! Plesni ansambli so — z redkimi izjemami — prej v sramoto kot v razvedrilo. »Primorske prireditve« so zelo lepe — toda spričo pomanjkljivih zvez težko dostopne za letoviščarje v Ankaranu, Izoli, Portorožu, Strunjanu, Seči in drugod. V Ankaranu in Fiesi bi gotovo uspešno poslovala kina na prostem, če bi ju organizirali. Portoroški letni kino lahko zadovolji samo po programu, ne pa po tehnični strani — tako letoviščarje s pretežno inozemskimi turisti bi pa že moralo imeti moderno opremljeno kino na primernem kraju, kjer gledalcev ne bi motile luči avtomobilskih reflektorjev s ceste in godba z bližnjih plesišč. Kdo drugod po svetu financira izvajanje promena-dnih koncertov, ki so v navadi v vseh letoviščih vsako popoldne?

Zelo mnogo pritožb je tudi glede oskrbe in postrežbe. Znano je, da si mnogi gostje iz Portoroža privoščijo zvečer izlet v Koper, ker dobijo v hotelu »Triglav« boljše in cenejše večerjo kot v portoroških hotelih, kjer prebivajo. Mnogi gostje, tako domači kot tuji, ki so bili že lani v Portorožu, izjavljajo, da je hrana letos slabša, predvsem pa da je mnogo manj kot lani. Gostinci se opravičujejo, da se je pač vse zelo podražilo, medtem ko so sami morali odbržati cene. To pa je res le za penzijske storitve; izven-penzionskim obrokom so gostinci prav krepko navličen cen. Pri višjih cenah ne bi smeli trpeti količina in kvaliteta hrane. Vprašanje zase pa je vprašanje izbire; ta je tako revna, kot bi nobena restavracija ne imela poklicnega kuharja. Zaželiš si to — nimamo, zaželiš drugo — nimamo. Toliko

let po vojni je pa pri nas menda že toliko urejeno, da bi gostu lahko servirali vse, kar si zaželi, čeprav morda katero redkejšo stvar tudi po višji ceni.

Informiral sem se pri občinskih ljudskih odborih glede teh pomanjkljivosti in kaj so ukrenili zoper nje. Izkazalo se je, da posebno v Piranu, ki je poleg ljubljanske in blejske edina občina v Sloveniji, ki ima svojega referenta za turizem, prav dobro vedo za vse te napake in si tudi na razne načine prizadevajo, da bi jih odpravili. Toda referent za turizem bi moral biti nekaka turistična letišča policija, da bi tako rekoč vsak dan sproti v času sezone kontroliral poslovanje gostinskih in turističnih podjetij, sproti opozarjal na pomanjkljivosti in prijavljal kršilce predpisov sodniku za prekrške. Referent za turizem bi tudi moral predlagati in doseči zamenjavo oseb, ki delajo v turizmu, pa za to niso sposobne. To velja predvsem za nekatere ljudi v poslovalnicah naših potovalnih uradov. Informacijska služba glede voznih časov, prostih sob in raznih cen je na splošno zelo slaba. Enako je v organizaciji izletov. V Piranu bo vsa široka akcija zbiranja privatnikov za oddajanje tujskih sob brez haska, če potovalni urad ne bo končno uredil dobre recepcijske službe za te sobe.

Vsem pa, ki kritizirajo, bi priporočil naj ne tarnajo samo, temveč naj preko potovalnih uradov, hotelski recepciji ali referenta za turizem sporočijo občini predloge, kaj in kako bi se dalo izboljšati.

VSE OKROG

morja

»POMORSTVO« ŠT. 4/1958

V slovenščini prinaša 4. številka »POMORSTVA« naslednje članke oziroma poročila: Viktor Pirnat: Pomorska dejavnost Slovenskega Primorja v letu 1958, Leopold Mekinc: Pomorska agencijska služba danes, R. G.: Razvoj Piranske ladjedelnice ter J. S.: Slovensko Primorje in turizem.

Med številnimi članki, razpravami in poročili v srbohrvaščini bi bilo posebej opozoriti na »Pomorsko pravo na ženevski konferenci« (dr. Ive Kesic), na »Poletni vojni red Jadrolinije« (T. R.) in na »Probleme v svetovnem pomorstvu«. Ne smemo tudi mimo knjižne ocene Jelinovičeve monografije »Borba za jadranske proge in njene gospodarske cilje«. Zajetni zvezek je bogato ilustriran. Naslovna stran ovitka prikazuje v barvah našo ml »Tretji maj« v reškem pristanišču, na notranji strani pa v črno-belem tisku prizor pred Gospodarskim razstaviščem v Ljubljani v času VII. kongresa ZKJ, ki mu je posvečena tudi uvodna beseda.

V prilogi sta še Vestnik Združenja pomorskega brodarstva ter Bilten Pomorstva.

RIO SAN JUAN ET COMP.

Deset velikih tovornih ladij je v Nemški ladjedelnici v Hamburgu naročila Joshua Hendy Corporation iz Los Angelesa. Prevažale bodo rudo z Labradorja in Venezuele na vzhodno obalo Severne Amerike. Deloma jo že prevažajo. Pet ladij naročene serije je že v svojem elementu. Med njimi se posebno odlikuje »RIO SAN JUAN« z nosilnostjo 36.000 ton.

HORUK S CESTE BRATSTVA IN ENOTNOSTI

Ob zaključku redakcije smo zvedeli, da je bila I. koprška mladinska srednješolska delovna brigada »Darko Marušič«, ki gradi cesto »Bratstva in enotnosti« na odseku Domaslovec pri Zagrebu, prvič proglašena za udarno. Udeleženci posvetovanja o problemih delavske mladine, ki je bilo te dni v Kopru, so mladim

graditeljem poslali naslednjo brzojavko:

»Nad 30 udeležencev posvetovanja o problemih delavske mladine vam iskreno čestitam k proglasitvi za udarno brigado željo, da bi v času, ki ga boste še preživeli na velik magistrali, dosegli še lepše delovne uspehe.«

Čestitkam se pridružujemo tudi mi.

Trdo kamenje ne bo zavrlo mladih brigadirjev. Še malo in tod bo stekla moderna avtocesta

Sami mladi fantje in dekleta so se zbrali v Postojni. Povsod veseli, vedri obrazi, ki jih ni strah pred težkim krampom in lopatami. V takšnem razpoloženju je odšla na delo I. koprška mladinska delovna brigada »Darko Marušič«.

V Domaslovcu, nekaj kilometrov od Podsusjeda, jo je sprejel gromki »Ho-ruk!« nad 500 brigadirjev drugih brigad iz vse Jugoslavije. Prisrčen sprejem, pozdravljanje vsevprek in že so se počutili med njimi kot stari znanci.

Naselje Moša Pijade je eno izmed najlepših in najbolj urejenih na avtomobilski cesti. Tu stanujejo mladinci in mladinke koprške brigade. Velike barake s pogradi in z mnogimi okni, da je dovolj svetlobe in sonca. Tudi čisto je in v barakah. Vsak dan posebna komisija pregleda spalnice in prostor okrog barak. Brigade tekmujejo in se trudijo, da bi bile čimboljše ocene, kajti pri proglašanju za udarne, upoštevajo raven učinka del na delovišču tudi red, čistoča, disciplino in društveno življenje brigade.

Da bi kaj več zvedel o razmerah na delovišču in v naselju, sem poiskal komandanta brigade Gvida Trampuža. Sedla sva kar na tla v baraki in med nama je stekel sprošen razgovor.

»Tovariši komandant, predvsem bi rad vedel kdo in kaj so vaši brigadirji,« sem začel.

»Največ je dijakov Ekonomske srednje šole iz Kopra, mnogo jih je tudi iz postojnske gimnazije, potem so mladinci in mladinke z učiteljskega in iz gimnazije v Kopru, učenci v gospodarstvu iz tovarne Tomos in iz Planine. Kar lepo se razumejo in delo jim gre izpod rok. Res da je med njimi tudi nekaj šibkejših, ki ne zmorejo težjih del, vendar mislim, da bomo dobro izvršili naše obveznosti.«

»Kakšni so pa kaj odnosi med vami in ostalimi brigadami v naselju?«

»Najbolje se razumemo s tuzlansko brigado. Seveda pa imamo tudi z ostalimi najboljše odnose, saj delamo vsi za isto stvar in mladi ljudje se sploh med seboj vedno dobro razumejo.«

Potem pa se je tov. Trampuž razgovoril o življenju in delu brigadirjev, o njihovih naporih, prizadevanjih in željah.

»Delamo v dveh izmenah, kar nam povzroča določene težave pri organizaciji dela in društvenem življenju brigade. Vendar smo doslej dosegli kar lepe uspehe. Med drugim smo priredili slavnostno akademijo v počastitev Dneva borca, ki je prav lepo uspela. V tekmovanju za najlep-

še urejeno okolico naselja pa smo dosegli prvo mesto in s tem pohvalo glavnega štaba MDB. Prav tako skrbimo za vzgojo mladincev in mladink ter imamo v načrtu med drugim tudi temeljit študij programa ZKJ. Seveda pa je prvo delo na delovišču. Po sedanjih uspehih lahko trdim, da sem prepričan, da bomo izpolnili obljubo, ki jo je dala naša mladina tovarišu Titu. Vsi brigadirji in brigadirke so resno prišli za delo in če morda naši uspehi doslej niso tako otipljivi, je predvsem vzrok v tem, da delamo na najtežjem sektorju na trasi. Za mnoge mladince in mladinke pa bo ta delovna akcija tudi velika življenjska šola,« je z nasmehom zaključil tovariš komandant.

V tem so se utrujeni brigadirji vrnili z dela. Skrbno so se umili in odšli k zaslužnemu izdatnemu kosilu. Bilo je lepo videti zagorele obraze, vse te mlade ljudi, ki s pravim mladostnim poletom dan za dnem vihtijo krampe in lopate z edino željo, da bi bila ta za naš gospodarski razvoj tako pomembna prometna zveza čimprej in čimbolje zgrajena.

S. Č.

MLADI GRADITELJI SO SE VRNILI

Preteklo soboto se je v koprski okraj vrnila II. pomorska mladinska delovna brigada »Pinko Tomažič«, ki je mesec dni gradila športni park na Kodeljevem v Ljubljani. Brigadirje je sestavljalo 60 brigadirjev, v pretežni večini dijaki PSŠ iz Pirana, med njimi pa so bili tudi koprski gimnazijci, učiteljski in nekaj vajencev. Za izredne delovne in druge uspehe je bila brigada proglašena za trikrat udarno, sprejela pa je še posebno pohvalno diploma.

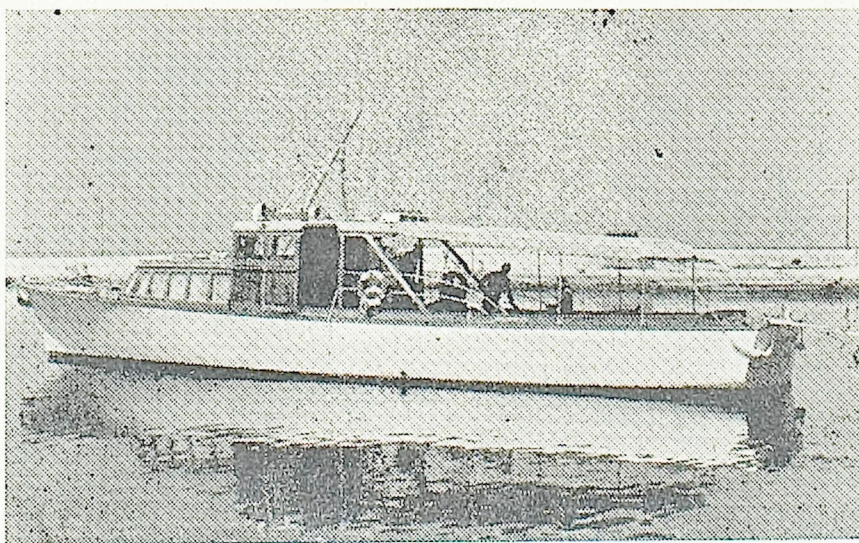
Več o tej brigadi bomo pisali v drugi številki.

— —

Konec meseca julija bo iz koprškega okraja odpotovalo okrog 50 mladink in mladincev, ki bodo v kombinirani brigadi z Mursko Soboto odpotovali za dva meseca na gradnjo »Ceste bratstva in enotnosti«.

KOPER

Italijanski kulturni krožek iz Pirana je priredil v soboto, 12. t. m. v letnem gledališču koprškega italijanskega kulturnega krožka glasbeno-zabavni večer, ki se ga je udeležilo številno občinstvo. Nastopali so najboljši predstavniki ter člani piranskega krožka. To je bila tretja prireditve v okviru radijskega tekmovanja Italijanske unije za Istro in Reko.

Obalna ladja »Pinko Tomažič«, ki pa sama še zdaleč ne more zadostiti vsem potrebam

V Pivki so že sprejeli perspektivni plan

V torek je občinski ljudski odbor v Pivki sprejel družbeni plan gospodarskega razvoja občine za razdobje 1957—1961. Po obsežni razpravi med delovnimi kolektivi, družbenimi organizacijami in po predlogih zborov volivcev, so ljudski odborniki temeljito pretrlesli pogoje za razvoj gospodarstva in družbenega standarda pivške občine. Iz družbenega plana je razvidno, da bo kmetijska proizvodnja v omenjenem razdobju povečana za 71%, proizvodnja tovarne JAVOR, ki ostvarja polovico družbenega proizvoda občine, za 35%, promet trgovine bo večji za 60%, gostinstva za 62% in obrti za 160%.

Skupni družbeni bruto proizvod vseh panog gospodarstva se bo povečal za 39% in bo znašal dve milijardi 19 milijonov dinarjev, narodni dohodek pa bo naraščal za 6,3% letno in bo dosegel leta

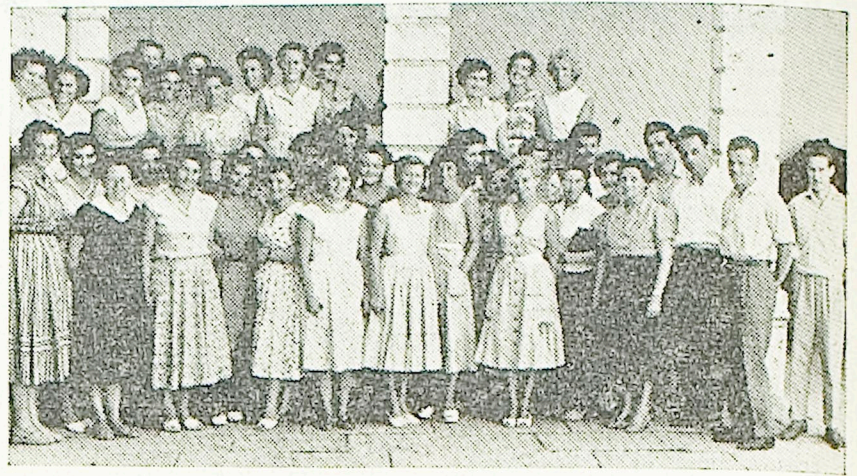
1961 okrog 880 milijonov dinarjev ali 98 tisoč dinarjev na enega prebivalca. Skupna investicijska vlaganja bodo znašala 984 milijonov dinarjev, od tega 390 milijonov dinarjev za objekte družbenega standarda. Predvidena je

izgradnja osemletne šole, zdravstvenega doma in več 50 stanovanj. Vzporedno s produktivnostjo dela, ki se bo letno povečala za 6,3% se bo povečala tudi osebna potrošnja na prebivalca za 6% letno. S. K.

Mladino zanima delavsko samoupravljanje

V torek so se v Kopru sestali s predsednikom Okrajnega sindikalnega sveta Tonetom Kodričem predsedniki mladinskih aktivov v podjetjih, predsedniki klubov mladih proizvajalcev, referenti za delavsko mladino pri občinskih mladinskih komitejih in več strokovno usposobljenih mladih delavcev. V sproščenem razgovoru je predsednik OSS Tone Kodrič pojasnil osnovne značilnosti in pomen nagrajevanja dela po učinku, vlogo premiranja in vloge delavskih svetov. Pri tem je naglasil pomembnost vključevanja mladine v organe družbenega in delavskega upravljanja, podčrtal nujnost zaostrene borbe proti birokratskim pojavom med delovnimi kolektivi in naloge družbenih organizacij, predvsem mladinske, v nadaljnji izgradnji socialističnih odnosov v naši deželi. Živahna razprava je pokazala ve-

liko zanimanje udeležencev za proučevanje vrste problemov, ki naj jih rešuje tudi mladinska organizacija za utrjevanje politične in delovne zavesti.

Slavisti — udeleženci tečaja v Piranu

Potisek — 12 let strogega zapora

V soboto je bila v Kopru pred petčlanskim senatom tukajšnjega okrožnega sodišča, ki mu je predsedoval Ivan Repinc, sodna obravnava proti pripravniku Ljudske milice, 28-letnemu Leonu Potisku zaradi uboja. Pred časom smo že poročali, da je 2. aprila letos Leon Potisek pred Zadržnim domom v Bertokih v večernih urah v civilni obleki nameraval legitimirati neko osebo. Šlo je za domačina, 34-letnega traktorista pri KZ Bertoki, Renata Kocjančiča, očeta dveh mladoletnih otrok. Med legitimiranjem je prišlo do spora in spopada in Potisek je uporabil strelno orožje. Z enim izmed strelcev je zadel Kocjančiča skozi prsni koš in srce, da se je zgrudil mrtev. Potisek se je zagovarjal s silobranom, vendar pa ga je sodni senat po večurni razpravi spoznal za krivega ubojca, za kar mu je odmeril 12 let strogega zapora, pri tem pa upošteval obdolženčevo iskreno kesanje, pripravljenost, da pomaga po svoji moči skrbeti za materialno stanje otrok pokojnega Kocjančiča ter njegovo pozhrtvovanost pri izvrševanju službenih nalog, njegovo prejšnje življenje, družinske razmere, zlasti pa okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno. Zoper razsodbo se je pritožil zagovornik obsojenega.

V petek pa je senat petorice razsodil, da se odda Zora Milavec, ki je bila obdolžena uboja, ker je s kuhinjskim nožem lani junija v družinskem stanovanju v Postojni ubila spečega moža, v Zavod za duševne bolezni v varstvo in zdravljenje, ker je bilo ugotovljeno, da je obdolženka storila kaznivo dejanje v neprištevnem stanju in je z oziranjem na svojo duševno bolezen nevarna za okolico.

Nabrotovo j.

Občinski sindikalni svet v Pivki je na svoji nedavni redni konferenci razpravljala o delu sindikalnih podružnic s področja pivške občine. Iz uvodnega poročila je bilo razvidno, da je razmerje med delavci in uslužbenci—člani delavskih svetov 69:31 in da med njimi prevladujejo mlajši ljudje, ki imajo kvalifikacijo. Sorazmerje med ženskami in moškimi pa je v prid slednjim, čeprav je na zadnjih volitvah v delavske svete kandidiralo precej žena.

Delovna mesta so v glavnem normirana. Samo v podjetju JAVOR jih je okrog 80%.

V razpravi so člani občinskega sindikalnega sveta med drugim želeli pojasniti, kako je z 10% občinsko obremenitvijo osebnega dohodka delavcev. Ta obremenitev bi namreč močno zavrla razvojno pot stremeljenj po izboljšanju življenjske ravni delovnega človeka. Udeleženci konference so tudi obravnavali nekatere probleme sindikalnega dela na področju pivške občine.

ZAKLJUČEK TEČAJA ZA SOLNIKE

V soboto, 12. t. m., so v Kopru zaključili dva desetdnevna tečaja za predavatelje slovenščine in zgodovine v višjih razredih osemletk. Tečajniki so se marsičesa naučili in se podrobno seznanili z novimi metodičnimi prijemi. Po predavanjih so živahno sodelovali v razpravah. V prostem času so si ogledali znamenitosti Kopra, njegove okolice, Piran in Socrb. Prisostvovali so tudi Primorskim prireditvam, kar je bilo za marsikaterega izmed tečajnikov prijetno doživetje. K. L.

NEZADOVOLJIVA STATISTIKA

V letošnjem prvem polletju je bilo v koprskem okraju 188 prometnih nezgod, med njimi 96 hušjih. Pri teh nezgodah je bilo 9 smrtnih žrtev, 61 huje in 78 laže poškodovanih. Materialna škoda na motornih vozilih je ocenjena na 20 milijonov 769 tisoč dinarjev.

Za glavne vzroke prometnih nezgod so komisije ugotovljale nepravilno vožnjo, prekomerno hitrost in vinjenost voznikov ter drugih koristnikov cest. Zaradi nepravilne vožnje je bilo 71 nezgod, zaradi prekomerne hitrosti 30, zaradi vinjenosti 23 itd. Poškodovani sta bili 202 motorni vozili, registrirani v naši državi, in 69 tujih motornih vozil.

GOSTOVANJE PD IZTOK V POSTOJNI

Pred dnevi je v Postojni gostovalo prosvetno društvo iz Rakeka z opereto »Včasih se zgodik. To je novejšo slovensko delo s sodobno tematiko. Libreto je napisal Borivoj Svetel, glasbo pa Mirko Rebolj, ki je predstavo tudi dirigiral. Postojnčani so dvorano napolnili do zadnjega ko-

Premislimo, kakšno sorto jagod bomo sadili

tička, kar se redkokdaj dogodi. Poslušalci so bili tako nad opereto, kot nad izvajanjem zelo navdušeni. Prosvetno društvo »Iztok« je z opereto že gostovalo v nekaterih bližnjih krajih, kot na primer v Logatcu in na Planini ter je povsod želo zaslužno priznanje. -lobin

DOBILI SMO NOVE KVALIFICIRANE TRGOVINSKE DELAVCE

Na podlagi spričevala o uspešno opravljenem teoretičnem in praktičnem izpitu je v petek opoldne v Kopru Trgovinska zbornica za okraj Koper proglasila 37 mladincev in mladink za kvalificirane delavce trgovinske stroke. Ti vajenci so obiskovali v zadnjih treh letih Vajensko šolo za trgovinske delavce v Novi Gorici, ki je vsakokrat trajala po štiri mesece. Njihovi učni uspehi so zelo dobri in tajnik Trgovinske zbornice Rado Čotar je v čestitki prvim trgovskim pomočnikom, ki so si po tej poti pridobili kvalifikacijo, naglasil družbeno vlogo, ki jo bodo imeli v izvrševanju svoje službe.

SODOBNA PEKARNA V PIVKI

V Pivki je začela ta teden redno obratovati nova pekarna. Zgradil jo je občinski ljudski odbor z lastnimi finančnimi sredstvi. Peč je izdelak mariborskega podjetja REMONT in je veljala vključno s stroški namestitve milijon in pol dinarjev, medtem ko so stroški gradnje pekarnice dosegli 10,5 milijona din. Res je, da gre za velike investicije, vendar pa je treba poudariti, da so bile te investicije nujno potrebne in se bodo sorazmerno hitro obrestovale, mimo tega pa bodo vsestransko zadovoljile potrošnike

ne samo Pivke, pač pa tudi potrošnike njene širše okolice.

Preizkušnja peči je dokazala visoko kakovost domačega izdelka, ki prekaša kakovost uvoženih. Zato ne bo več upravičenih negotovanj zaradi količine in kakovosti pekarskih izdelkov. Sedaj pa bo treba nabaviti manjši tovarni avtomobil, da bi bila dostava kruha v sosednje vasi čim hitrejša. Skratka: rešitev enega občinskega problema poraja nujnost rešitve drugega v težnji po vsestranskem izboljšanju življenjske ravni občanov.

POLJSKI HERZERJI V VALDOLTRI

Med Zvezo taborniških organizacij Jugoslavije in poljskimi herzerji je bil sklenjen dogovor o medsebojni zamenjavi. Na osnovi tega sporazuma je prispele v Jugoslavijo 10. julija 184 herzerjev, prav toliko tabornikov pa je odšlo na Poljsko.

Poljski herzerji tabore v raznih krajih naše domovine. Tako je organiziral Okrajni taborniški svet v Kopru v sodelovanju s Starešinsko upravo ZTS tabor za 25 herzerjev v Valdoltri. V soboto proti večeru so Poljaki prišli v tabor, kjer so jih sprejeli taborniki iz Postojne, ki tabore v njihovi neposredni bližini. Takoj so bili navezani prisrčni medsebojni stiki.

Program bivanja herzerjev v naših krajih je zelo pester. V sredo so bili v Kopru, v četrtek si bodo ogledali Izolo in zvečer nastop skopske folklorne skupine Tanec v Kopru, napravili bodo tudi izlet na Socerb in v Postojno. Navezali so stike z okoliškimi tabori in z zdravstveno kolonijo Rdečega križa Slovenije na Debelem rtiču. I. P.

Barba Vane pravi...

Pozdravljeni, dragi prijatelji in sotrpini, ki z menoj vred in mojo Juco gagate v tej poletni vročini ob morju in si želite vsaj v Postojno na kratek oddih. Želite si — i, seveda — vsaj kanček hladne pijače. Če že imate hladilnik doma je vse prav in v redu za jedajo in pijačo. Če je namreč elektrika in vse drugo tudi v redu. Pod vse drugo mislim planško gospodinjenje, v kar se moja Juca še kar nekako razume, čeprav nima hladilnika. Seveda so pri tem moje skromne želje močno potisnjene nekam v ozadje in ostajajo res samo »pobožne« želje.

No, in je Juca prav zaradi hladilnika ugotovila, da gre naše gospodarstvo nekako v razkorak s planiranim razvojem. Ugotovila je, da ponudba na trgu zaostaja za povpraševanjem po blagu in — uh, pomislite — celo o nekakšnih škarjah je govorila, ki se baje zapirajo v škodo potrošnika. Hudič, je bentila, človek nekako pride do tistih sto tisoč — na, pa ni, kamor bi jih zabil, oziroma jih ne more zabiti tamkaj, kjer bi jih rad. Pride hladilnik ali nekaj hladilnikov, pa se v izložbah še ne ogrejejo in jih že zmanjka. Le kje ljudje jemljejo denar, se kar naprej sprašuje Juca. Seveda pa ima Juca prav

posebne, uvozne želje, zato morda ne pride tako hitro na svoj račun, čeprav je dve sto kilometrov naokoli napregla vse zveze.

Toda pustimo jo, morda bo naposled le kaj iztaknila, kar ji bo po volji. Jaz se za te stvari nisem utegnem zanimati, toda ker smo že pri hladilnikih, bi rad mimogrede povprašal prijatelje iz postojnskega »Buffeta«, če vedo, čemu služijo te naprave. Po vsemu sodeč imajo namreč v omenjenem lokalni hladilnik samo za okras, saj ti zlepa ne postrežejo z hladno pijačo, ki bi jo človek pričakoval ob pogledu na takšno lepo omaro.

To samo mimogrede. Drugače pa sem se pretekli teden nekoliko pozanimal za naša kopaljšča, pri čemer sem nekaj nabral tudi za moj kotichek. Fjasa kot veste slovi po svojem sladkovodnem jezeru. Toda pazite! Ne priporočam vam preveč, da si to čudežno jezero ogledate preveč od blizu, kajti vse trstičje, ki ga obdaja, je eno samo precej obsežno javno stranišče. Jaz na primer sploh nisem prišel do jezera, ker so me strupeni plini, ki se širijo tam okrog, prej omamili. To sem moral napisati, ker so v vseh prospektih pozabili na to važno in pomembno privlačnost.

Piransko kopaljšče je medtem še kar v redu. Kopalci pa bi se po mojem mnogo bolje počutili, če bi uprava poskrbela, da bi vsaj enkrat v sezoni pošteno oribali stopnice, ki peljejo do vode. Na njih se je nabralo precej mahu in so tako spolzke, da moraš biti že kos akrobata, če hočeš priti nepoškodovan v morje. Prav tako bi mi bilo osebno zelo všeč, če bi sem pa tja včasih kopaljšče nekoliko pometli. O koprskem kopaljšču pa tokrat ne bom govoril, ker je že prišlo na svoj račun.

Še nekaj zanimivega sem videl na svojem potovanju, kar si ne znam razložiti. Obredel sem celo vrsto trgovin, da bi kupil škatlico konzerviranih sardin. Imajo jih povsod — a ključa za odpiranje ne dobite, če se pretržete. Sicer sem nekaj slišal, da se sardine jedo cele, toda misli sem, da to velja le za kost, ne pa tudi za »pleh«, ki jih obdaja.

Še v Divačo skočimo in poglejmo, kako neznansko spet neke mrevarijo našo ljubo materinščino. Na novih bencinskih črpalkah perd Risnikom piše: »Pred početkom istočenja pogledaj da so oba kazaljke na začetno položaju!« Pogledal sem torej še sam na kazaljke, nato pa sem se vrnil na začetni položaj, od koder vas prav lepo pozdravljam

Vaš VANE

M E S T N E
T R G O V I N E
P O S T O J N A

★

s svojimi poslovalnicami
iskreno čestitajo svojim
cenjenim strankam
k 22. juliju

★

Odločitev šele v zadnji tekmi

Koper bo prva skupina, če bo v nedeljo premagal Domžale z 2:0, 4:1 ali 5:2

Koprski Stadion bo v nedeljo popoldne prizorišče zadnje, dramatične runde predkvalifikacij. Tokrat gre za odločilno tekmo, saj je NK Koprsko potrebna nad Domžalami zmaga, če hoče prehiteti na lestvici kranjsko »Planiko«, ter se s tem kvalificirati v nadaljnja tekmovanja za vstop v slovensko ligo. In to zmaga z 2:0 ali 4:1 ali 5:2! Najbolje in obenem verjetno tudi najlažje bi bilo zmagati z 2:0, česar se morajo igralci NK Koprsko dobro zavedati! Tako zmaga je potrebna po nedeljski tekmi v Kranju proti »Planiki«, s katero so Koprčani igrali, kot znano, neodločeno 1:1 (1:1). Tekma v Kranju je bila izrazito kvalifikacijska, saj sta se obe moštvi zavedali njenega pomena. Zato je razumljivo, da sta igrali precej nervozno, in da je bila igra nepovezana. Igra je precej motilo tudi slabo igrišče. Lahko-atletska progna, ki teče znotraj samega nogometnega igrišča, je zlasti motila koprške igralce, ki se niso mogli med igrati prav orientirati, kje je avt-linija, ter so tako zapravili nekaj lepih priložnosti. Vendar so Koprčani v Kranju pokazali zelo požrtvovalno in borbeno igro, tako kot smo želeli, ter so startali vselej na prvo žogo. Če bodo enako borbeno in odločno zaigrali v nedeljo doma proti Domžalam, ter tudi manj nervozno, lahko upamo na zmago s potrebno razliko v golih. Zlasti še, ker igrajo na domačem igrišču ter jih bo ob-

činstvo vsekakor podprlo. Prvi gol so v Kranju dosegli domačini v 13. minuti prvega polčasa iz v 27. minuti s prostim strelom kota, Koprčani pa so izenačili okoli 25 metrov, ki ga je lepo izkoristil Zlatko Cvenček, novinec v koprskem moštvu. Sodil je Logar dobro in objektivno.

Stanje na lestvici je pred nedeljsko tekmo torej naslednje:
 PLANIKA 4 2 2 0 6 (8:5)
 KOPER 3 1 2 0 4 (5:4)
 DOMŽALE 3 0 0 3 0 (1:5)

Če v nedeljski tekmi Koper ne bo premagal Domžal z enim izmed navedenih rezultatov, potrebnih za zmago na lestvici, temveč na pr. s 3:1, potem bi s kranjsko Planiko imel ne samo enako število točk, temveč tudi enako razliko v golih. V tem primeru bi moral z njo po obstoječih pravilih igrati še eno tekmo, verjetno na nevtralnem igrišču. Če pa bo domače moštvo v nedeljski tekmi zmagalo, tako kot upamo in si želimo, potem ga čaka še tekma s 4., 5. ali 6. plasiranim v ljubljansko-primorski podzvezi, to je z Izolo, Jesenicami ali Novo Gorico. S katerim izmed njih — to bo odvisno od tega, koliko slovenskih klubov se bo kvalificiralo v II. zvezno ligo. Če se ne bo plasiral nobeden, potem bo zmagovalec predkvalifikacij moral igrati z Novo Gorico, če se bo plasiral en slovenski klub, potem z Jesenicami, če pa dva t. j. še Krim ali Ljubljana, pa bo zmagovalec t. j. Planika ali Koper moral

igrati z Izolo. Najverjetneje je, da se bo za II. zvezno ligo kvalificiral le Odred, ki v Sisku ne bo imel težkega nasprotnika. Zato je tudi najverjetneje, da bo zmagovalec iz predkvalifikacij moral igrati odločilno igro za vstop v slovensko ligo z Jesenicami. Upamo, da bo Koper premagal še zadnji dve oviri za vstop v slovensko ligo, v kateri bo 10 najboljših slovenskih moštev. Kvalifikacija v ligo bi razvoju koprškega nogometa veliko koristila, obenem pa bi koprskemu občinstvu omogočila, da na domačem igrišču vidi marsikatero kvalitetno prvenstveno tekmo. Zato smo prepričani, da bo številno občinstvo prihitelo na nedeljsko tekmo ter bodrilo domače moštvo k zmagi, obenem pa, da bo tako tekma kot bodrenje občinstva vseskozi v mejah »fair-playa«, to je pravih športnih odnosov do nasprotnika. d.

MESEČNO POROČILO

Mestne hranilnice Izola—Koper za mesec junij 1958.
 Hranilne vloge so se povečale na din 31,780.013 ali za 5,565.423 din od 1. I. 1958.
 Tekoči računi so se povečali na din 3,200.353 ali za din 792.125 od 1. I. 1958.
 Bančni kredit je bil odplačan od din 25,846.549 na 20,500.000 din ali zmanjšan za din 5,346.549 od 1. I. 1958.
 Potrošniška posojila so se zmanjšala na din 43,727.297 ali za din 4,346.809 od 1. I. 1958.
 Ostala posojila so se povečala, na din 10,111.298 ali za 4,123.669 dinarjev.
 Dotok hranilnih vlog je sorazmerno enak prejšnjim mesecem.

kje so ladje

P/l »BIHAČ« je 11. t. m. prešla Gibraltar na poti proti Jugoslaviji, kamor bo prispela 18. julija.
 P/l »DUBROVNIK« je 10. t. m. odplula iz Port Arturja proti Jugoslaviji.
 M/l »GORENJSKA« je 14. t. m. priplula na Reko, kjer iztovarja blago.
 P/l »GORICA« je te dni prešla Tercir na poti proti Gulu.
 P/l »LJUBLJANA« je 12. t. m. priplula v Gdansk.
 M/l »MARTIN KRPAN« je 14. t. m. izplula iz Port Saida proti Suez.
 P/l »NERETVA« je zasidrana v Splitu.
 P/l »POHORJE« je zasidrana na Reki.
 P/l »ROG« je 13. t. m. priplula v Split.
 P/l »ZELENGORA« je 11. t. m. priplula v New Orleans.

Tovarna pohištva

»STIL«

KOPER

sprejme takoj 10 kvalificiranih pohištvenih mizarjev s prakso. Dokazi o strokovni sposobnosti so pogoj za sprejem v službo.

AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE POSTOJNA

čestita k prazniku vstaje slovenskega ljudstva vsem svojim naročnikom ter se za nadaljnje usluge toplo priporoča

HOTEL

„JAVORNIK“ POSTOJNA

se priporoča svojim cenjenim gostom in obiskovalcem Postojnske jame ter jim čestita k Dnevu vstaje slovenskega ljudstva

ŠAH

V petek popoldne ob 16. uri bo v Izoli povratno srečanje za naslov okrajnega moštvenega šahovskega prvaka med Kopro in Izolo. Kakor je znano, je v prvem dvoboju zmagala s 5,5 proti 3,5 (1) točkami. Obe moštvi bosta nastopili v najmočnejših postavah in se torej obeta zanimiv boj.

Mali oglasi

PRODAM dobro ohranjen pogreznjiv šivalni stroj nemške znamke. Ogled samo po 15. uri popoldan. Naslov v upravi lista.

DVOSOBNO STANOVANJE v novi hiši s pritlikinami v Sežani zamenjam za enakovredno v Koprju, bližnji okolici ali Izoli. Ponudbe na Pogranično poverjenišvo Koper.

Zaradi selitve prodam: belo pleskano dekliško sobo (9 kosov), dobro ohranjeno kuhinjsko kredenco in pisalno mizo. Ogled ali ponudbe: K O M A N, Piran, Cankarjeva 4.

Zamenjam dvosobno stanovanje v Postojni za enakovredno v Koprju ali bližnji okolici Koprja. Ponudbe pošljite v Postojno, Javorniška 4, Anton Santelj.

»EMPORIO DELLO SCAMPOLAME«, TRST, ulica Mazzini št. 40, nudi pošiljke svile, ny-lona, popelina, rafije ter tiskane blaga. PRAVA PRILOŽNOST - VELIKA UGODNOST. Prodaja samo na težu.

DVOKOLESA od 7.000.— dalje, ciklomotorji od 44.000.— dalje ter Vespe, nove in rabljene, Vam nudi tvrdka Marcon, Trst, ulica Pietà 3. Pošljamo darilne pakete za Jugoslavijo.

Po 70. členu Uredbe o plačah delavcev v gospodarskih organizacijah

pozivamo

vse delavce, ki so bili v delovnem razmerju v letu 1957 in ki imajo po obstoječih predpisih pravico do presežka plač, da v roku 3 mesecev pisмено javijo svoje naslove. Upravičenci se lahko tudi osebno javijo na upravi podjetja.

Prijav, ki bodo dostavljene po določenem roku, ne bomo upoštevali.

Avturstično podjetje »SLAVNIK-ADRIA« KOPER

Kino

KOPER: 18., 19. in 20. julija ameriški barvni film Superscope VERA CRUZ, 21. in 22. julija jugoslovanski film NAJINI POTI SE LOCITA, 23. in 24. julija angleški barvni film SPANJSKI VRTNAR.
 IZOLA: 19. in 20. julija nemški film OZDRAVLJENJE, 21. in 22. julija ameriški barvni film SIN ALI BABE, 23. in 24. julija jugoslovanski film KRVAVA SRAJCA.
 PIRAN: 18. julija japonski film SEDEM SAMURAJEV, 19. in 20. julija ameriški barvni film NISMO ANGELI, 21. in 22. julija ameriški barvni film JOČI, LJUBLJENA DEZELA, 23. in 24. julija ameriški barvni film BELO PERO, II program madžarski barvni film VRTILJAK.
 PORTOROŽ: 18. julija ameriški film NEVSEČNOSTI S HARIJEM, 19. julija japonski film SEDEM SAMURAJEV, 20. julija ameriški film NEVSEČNOSTI S HARIJEM, 21. julija madžarski barvni film VRTILJAK, 22. in 23. julija ameriški barvni film JOČI, LJUBLJENA DEZELA, 24. julija ameriški barvni film BELO PERO.
 SMARJE: 19. julija angleški barvni film SPANJSKI VRTNAR, 20. julija jugoslovanski film KRVAVA SRAJCA, 23. julija ameriški film OBSOJENI.
 SKOPIJE: 19. julija ameriški barvni film KJER ZAVIJE REKA, 20. julija jugoslovanski film NAJINI POTI SE LOCITA, 23. ameriški barvni film SIN ALI BABE.
 DEKANI: 19. julija jugoslovanski film NAJINI POTI SE LOCITA, 20. julija ameriški barvni film KJER ZAVIJE REKA.
 SEŽANA: 19. in 20. julija ameriški film MED NEBOM IN ZEMLJO, 22. in 23. julija ameriški film YANKEE NA DVORU KRALJA ARTHURA, 24. in 25. julija jugoslovanski film NAJINI POTI SE LOCITA.

Radio KOPER

NEDELJA, 20. VII.:
 8.00 Kmetijska oddaja — 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro — 9.00 Nedeljska reportaža: »Jubilej v postojnski jami — ob 140-letnici odkritja jame« — 9.20 Zabavna glasba — 14.15 Veseli dečki — 14.30 Sosedni kraji in ljudje — 15.00 Vesti — 15.10 Pogovor z volivci — 15.15 Glasba po željah — 15.45 Zaključek.
 PONEDELJEK, 21. VII.:
 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Glasbena paleta — 14.30 Sportna oddaja — 14.40 Od melodije do melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.20 Slovenske narodne — 15.40 Zaključek.
 TOREK, 22. VII.:
 8.00 Domači odmevi — 8.30 Reportaža: »Spomini na bolnico Franjo« — 8.50 Borci čestitajo do 10.00 — 13.30 Vesti — 13.40 Igra kvintet Jožeta Krezeta — 14.00 Znanе stare melodije Igra salonski orkester, dirigira Hans Kolesa — 14.30 Narodne pesmi in ples jugoslovanskih narodov — 15.00 Vesti — 15.10 Od melodije do melodije — 16.00 Zaključek.
 SREDA, 23. VII.:
 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro — 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Od melodije do melodije — 14.20 Pionirji na počitnicah: »Pri goriških pionirjih na Krku v Malinski« — 14.40 Skladbe slovenskih in hrvatskih skladateljev poje komorni zbor Radia Zagreb — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.20 Janko Gregorc: Vaška suita — 15.40 Zaključek.
 ČETRTEK, 24. VII.:
 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro — 7.40 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Igra orkester Andre Kostelanetz — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Pogovor z volivci: Govori preds. OLO Nova Gorica inž. K. Budihna — 14.40 Domači zabavni ansambli — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.20 20' s kvintetom Avsenik, Veselim tržaškim kvartetom, Vaškim kvintetom, Pohorskim fanti, trlom Avgusta Stanka in narodnimi pevci.
 PETEK, 25. VII.:
 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro — 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Popoldanske melodije — 14.30 Gospodarska oddaja: »Vključevanje vajencev v gospodarstvo« — 14.40 Popularne skladbe — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.20 Domači pevci in ansambli pred mikrofonom: Pevski zbor tovarne pohištva Nova Gorica — 15.40 Zaključek.
 SOBOTA, 26. VII.:
 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro — 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Pop-evke in ritmi od tu in tam — 14.30 Kulturni obzornik — 14.40 R. Stolz: Fantazija na Offenbachove melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.20 Dalmatinske popevke — 15.40 Zaključek.

Ali bodo novogoriški hokejisti tudi četrtič državni prvaki?

V nedeljo bo I. kolo letošnjega prvenstva v hokeju na kotalkah, v kateri brani častni naslov državnega prvaka trikrat zaporedoma hokejska sekcija Železničarskega športnega društva iz Nove Gorice.

Letošnje državno prvenstvo bodo odigrali po liga-sistemu, za razliko od prejšnjih, ko so igrali po turnirskem sistemu. Lani je bilo državno prvenstvo v Novi Gorici, letos pa bodo kola igrali medsebojno v domačih krajih hokej klubov, ki so se prijavili k tekmovanju. To so poleg novogoriškega še HK »Mladost« iz Zagreba, HK »Viktor Lenac« z Reke, HK »Cement« iz Pulja, HK »Pula« iz Pulja ter HK »Olimpija« iz Ljubljane.

Novogoriški hokejisti na kotalkah so se za letošnje prvenstvo skrbno pripravili, ter so imeli od začetka maja dalje redne tedenske treninge pod strokovnim pričačujemo, da jim bo letos že vodstvom trenerja. Zato lahko četrtič uspelo priboriti častni naslov državnega prvaka v tej mladi, a zelo dinamični, duho-

viti in za igralce kot za občinstvo zelo privlačni športni igri. To jim v imenu vseh bralcev naše športne rubrike tudi iskreno želimo. V nedeljskem I. kolu igrajo doma proti NK »Viktor Lenac« iz Reke.

Kotalkarska sekcija novogoriškega železničarskega kluba je pod vodstvom predsednika dr. Karla Tasotija dosegla v zadnjem letu lep uspeh tudi v novi panogi — umetnem drsanju na kotalkah. Najprej je lansko jesen priredila dve propagandni reviji s kotalkarji-umetnimi drsalci iz Ljubljane, ki sta doživeli pri občinstvu izreden uspeh, saj je bilo na obeh nad 2 tisoč gledalcev. Privabili sta k tej športni panogi tudi številno mladino, zlasti žensko, tako da klubu ne manjka naraščaja ne za hokej ne za umetno drsanje, saj ima kar tri hokej moštva. Strokovni trening mladih umetnih drsalcev na kotalkah je prevzel bivši državni prvak v tej panogi Resman iz Ljubljane. Lepi plodovi treninga so se pokazali ob letošnji spomladanski III. reviji v umetnem drsanju, prvi, ki so jo priredili le z lastnimi močmi. Že letos pa namerava klub poslati najboljšo mladince in mladinke v tej panogi na republiško in državno prvenstvo v umetnem drsanju na kotalkah. S. D.

VESLANJE — IZOLA

V nedeljo je bilo na Bledu republiško prvenstvo v veslanju. Zmagal je najmočnejši slovenski veslaški klub mariborski Branik pred ljubljansko Savico. Tretje mesto pa je prepričljivo osvojila Izola, ki se je letos obema tradicionalnima nasprotnikoma za prvo mesto nevarno približala. Izolani imajo vrsto mladih tekmovalcev, ki utegnejo že prihodnje leto resno poseči v boj za naslov republiškega prvaka. Na Bledu so nastopili tudi veslači Pirana, ki so se uvrstili na šesto mesto. Res so bili s 40 točkami zadnji, vendar je njihov double-scul mladincev zasedel tretje mesto. Vsekakor napredek v primerjavi z zadnjimi tekmovanji, kar je plod vztrajnosti in discipline Pirančanov. Od pomembnejših uspehov Izole na republiškem prvenstvu v veslanju naj omenimo prvo mesto članic v četvercu s krmarjem, drugo mesto mladink v double-sculu, prvo mesto mladink v skiffu in drugo mesto mladink v četvercu s krmarjem.

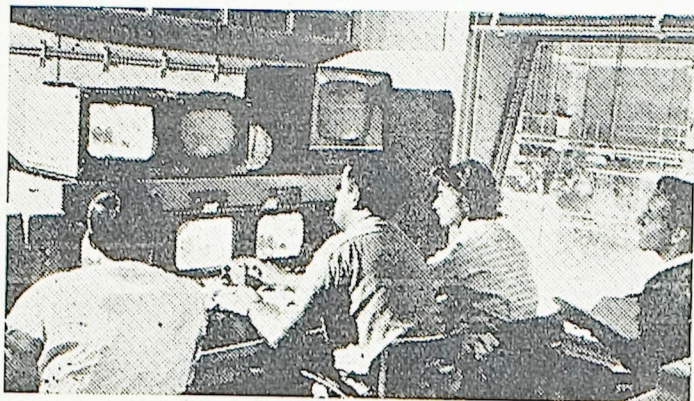
RIŽANSKI VODOVOD KOPER

poziva vse koristnike vode, ki so v letih 1948 do 1952 vplačali kavcijo za vodomer, da le-to lahko dvignemo proti predložitvi ustreznega potrdila. Ta svoj zahtevek lahko uveljavijo do 15. oktobra 1958.

Okno v svet ZANIMIVOSTI OD VSEPOVSOD

DIESLOVA STOLETNICA

Mož, ki je povzročil revolucijo motorja in katerega ime pozna danes ves svet, žnj. Rudolf Diesel, bi bil letos star sto let, če bi ga ne bili nerazumevanje njegovih sodobnikov in človeška zavist že pred 45 leti siloma pognali iz življenja. Kruta je bila usoda izumitelja motorja, ki nosi njegovo ime in poganja danes lokomotive in buldožerje, tovorne in potniške ladje, generatorje in avtomobile. Ko mu je 1995 eksplodiral njegov motor, je padlo vse po njem, mož pa ni odnehal in dve leti kasneje je nastopil njegov »klasični« motor svojo zmagoslavno pot. Dieslov motor je bil štirikrat močnejši od dotlej uporabljenega parnega stroja. Težko si je zamisljati današnji tehnični svet brez Dieslovega motorja.

Dober in kakovosten televizijski program zahteva velike stroške. Pri snemanju je zaposlenih več kamer, na režiserju pa je, da posreduje gledalcem najboljše posnetke. Na sliki vidimo režiserja pri delu v svojem studiju.

V drvečem hotelu po Evropi

Z brzno 140 km na uro drvi najmodernejši vlakovne kompozicije po železniških tirih velikega dela Evrope. To so »TEE-vlakovi«, krajšava za »Trans-Europa-Express«. TEE sedemdelni vlak na dieslov pogon, poveča pa se lahko na deset delov. Normalna sedemdelna enota meri okrog 130 metrov v dolžino. Sestoji iz dveh lokomotiv na obeh koncih vlaka, dalje iz dveh potniških vagonov z oddelki, iz voza z enim samim velikim oddelkom za potnike, iz jedilnega voza z barom in predelom za potnike ter s kuhinjskim vozom z jedilnico. Vsa sedemdelna voz je medsebojno tesno povezana v neprekinjeno enoto. V potniških vagonih je 122, v jedilnem vozu 46 sedežev. Vsak strojni voz — lokomotiva — ima Dieslov motor s 1100 KM. Za 2000 km vožnje porabi vlak 5000 l goriva. Ka-

roserija je iz neke aluminijeve zlitine, ki jo nosi dvoosni vrtljivi podstavek. TEE-vlak je opremljen s klimatično napravno: pozimi ogrevan, poleti hlajen. Zavarovan je proti vsem zunanjim šumom. Tudi ropotanja koles v vlaku ne slišijo.

SPITZBERGI SILIJO IZ MORJA

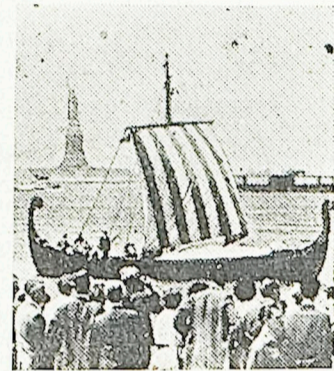
V ledeni dobi so mogočne ledene gmote otoško ozemlje današnjih Spitzbergov na severu takorekoč potisnile v morje. S tisočletnim

tajanjem ledu se pritisk manjša in zemlja polagoma vstaja iz morskih globin. Odprava poljskih geologov je v zadnjem času dognala, da se je od leta 1640 dalje dvigalo do daljnje norveško otočje povprečno za 2,3 cm na leto. Pričelo pa se je dviganje kopnene nekako pred 9000 leti. Do sredine 17. stoletja je šlo bolj počasi, le 0,4 cm na leto. Foselej gre hitreje. Obseg dviganja ugotavljajo na bitjih, ki so nekoč živela na morskem dnu, danes pa na njihove ostanke naleten visoko nad morsko gladino.

LENINOVE ZNAMKE

Sovjetska zveza je do letos izdala 95 znamk z Leninovo sliko. Veliki revolucionar ni upodobljen le kot sijajen organizator in plamteč tribun, prikazan je tudi kot prijatelj najširših ljudskih množic, ki jim je bil resnično drag.

Za njegov 88. rojstni dan je SZ letos izdala novo serijo treh znamk z Leninovo podobo, istočasno pa je eno znamko iz serije »V. I. Leninov 30. smrti dan« iz leta 1954 opremila s pretiskom »200 let Akademije umetnosti v UdSSR 1957«. Znamka je znamenata po miniaturi reprodukciji slovite slike umetnika I. Brodskoga »V. I. Lenin v Smolnem«. Na njej je ovekovčena zgodovinska sobica, ki je v oktobrskih dneh 1917 dajala Leninu skromno zavetje.

Ko so na Norveškem končali s snemanjem filma »Vikingi«, se je skupina sedmih Norvežanov odpravila s starinsko vikinško ladjo, ki so jo zgradili nalašč za film, na dolgo pot čez Atlantski ocean. Prepulili so veliko lužo v 22 dneh in srečno prispeli v New York.

Hitlerjevo »tajno orožje«. V bližini Emmericha so dvignili z morskega dna tako imenovano žepno podmornico. Te podmornice so bile eno izmed »tajnih orožij«, s katerimi si je skušal Hitler podaljšati življenje. Oborožene so bile z dvema torpedoma, vsa posadka pa je bil en sam mož.

MINIATURNI ATOMIUM

Simbol bruseljske svetovne razstave je zamikal Nemca Otona Hörnunga, da ga je z dovoljenjem razstavne uprave upodobil v poldrugimilijonski pomanjšavi. Njegov Atomium je visok 8 cm, posamezne krogle pa imajo premer le 12 mm. Izdeluje ga v brizgalni liniji, za kar si je pridobil triletno dovoljenje. Prodajal bo svojo miniaturo kot spominček. Zanimivo je pri tem dejstvo, da je za čim hitrejšo realizacijo svojega zamisla mož menjal bivališče in se iz Vzhodne preselil v Zahodno Nemčijo. Od čistega zaslužka si obeta vsaj avto.

Prvi doma zgrajeni rušilec

Doslej je razpolagala JVM le z rušilci tujega izvora, 4. julija, na Dan borce, pa je prevzela nov rušilec, ki je povsem domači izdelek, prvi svoje vrste v Jugoslaviji. Za seboj ima kaj pestro zgodovino. Nastal je tako rekoč v dveh fazah. Prvič pred 19 leti v Splitu. Zgradila ga je tamonjska ladjedelnica. Njegovo popolno dovršitev in opremo je preprečila II. svetovna vojna. Zasegel ga je okupator ter hotel, da ga povsem opremi in uvrsti med svoje bojne enote. Delavci v ladjedelnici so mu prekrizali račune in rušilec leta 1943 potopili. Osvoboditev je pričakal na morskem dnu. Brodospas ga je potegnil spet na dan in reška ladjedelnica »Tretji maj« ga je do korena prerodila. Dobil je ime po svojem prvem rojstnem kraju in tako je 120 m dolgi in 12 m širok tritisočtonski rušilec

»Split« največja in najmodernejša enota naše vojne mornarice. Opremljen po najsoodobnejših načelih pomorske oborožitve v ničemer ne zaostaja za svojimi najpopolnejšimi vrstniki po vseh morjih sveta.

VISOKO ODLIKOVANJE ŠOŠTAKOVIČA

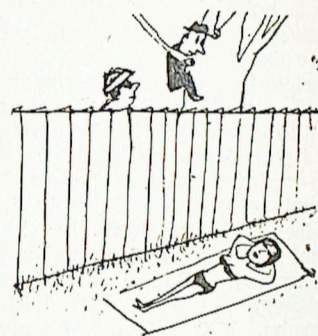
Veliki sovjetski skladatelj Dimitrij Dimitrijevič Šoštačovič, ki je v glasbenem svetu zaslovel predvsem po svojih simfonijah, je bil nedavno slovesno proglašen za komodorja francoskega reda umetnosti in literature. Šoštačovič je prvi inozemec, ki mu je bilo podeljeno to visoko odlikovanje.

Libanon. Skupina upornikov se pripravlja za napad na Bejrutsko letališče. Prav na tem področju so bili v zadnjem času najhujši boji, saj je bilo že v začetku spopada več kot 200 mrtvih na obeh straneh. Uporniške čete so pri napadu uporabljale razen pušk in strojníc tudi težko orožje, predvsem minomete.

PODZEMELJSKA ZVEZA MED ITALIJO IN ŠVICO

Naraščajoči avtomobilski promet med Srednjo in Južno Evropo ima vedno večje zahteve. Da se olajša promet med Švico in Severno Italijo, bosta obe državi zgradili okrog 11 km dolg cestni predor pod Velikim Sv. Bernardom.

— Odvadi se že enkrat tega plezanja po drevesih, saj nis več otrok!

Jack London:

SMOKE BELLEW

6

»Srečno pot, striček,« je dejal. John Bellew ga je osupel pogledal in zaklel. »Kajne, da ne boš pozabil? Odslej mi je ime Smoke,« ga je Kriš opomnil. »Kaj pa nameravaš?« Kriš je zamahnil z roko na sever, tja nekam čez razburkano jezero. »Cemu bi se vračal, ko sem dospel že tako daleč?« je vprašal. »Razen tega sem okusil medvedje meso in mi je prav pogodu. Naprej pojdem.« »Ampak, fant, »suh« si kot cerkevna miš,« je ugovarjal John Bellew. »Saj nimaš niti mrvice živeža.« »Dobil sem delo. Le oglej si zdaj svojega Smokeja. Dobil sem delo! Prišel je gospod in me najel za slugo. Vlekel bom sto petdeset na mesec in hrano povrhu. Grem v Dawson v družbi dveh Pavlih in še enega gosposkega sluga, ki je kuhar, čolnar in sploh za vse sposoben. O'Hara in Val' pa naj vrag vzame! Srečno!« John Bellew je bil tako osupel, da dolgo ni spravil besedice iz sebe. Končno je dejal: »No, ta je pa dobra!« »Pravijo, da je ob Yukonu vse polno grizljiv, zelo debelih,« mu je pojasnil Kriš. »Vidiš, imam samo par perila in grem po medvedje meso. Tako je na svetu.«

DRUGO POGAVLJE MEDVEDJE MESO OD ZAČETKA DO KONCA

Skoro neprenehoma je pihal močan jezerski veter in Smoke se je pod silo njegovih sunkov opotekal ob obrežju. V sivi jutranji megli je bilo videti, kako so kakeh dvanajst čolnov nakrcavali z blagom, prenesenim preko Chilkoota. Čoln so bili okorne, na hitro zbile skatle, zgradile so jih nevede roke, ki niso še nikdar poprej imele posla z ladjedelstvom. Deske so dobili na ta način, da so kar z roko razžagali sveže podre smreke. Čoln, ki je bil že nakrcan, je pravkar odrinil od brega in Kriš se je ustavljal, da bi ga opazoval. Veter, ki zunanji na jezeru ni bil posebno hud, je močno

pihal proti obrežju in penil vodo na produ. Veslači odhajajočega čolna so brodili v visokih gumijastih škornjih in ga potiskali proti globokejši vodi. To so storili dvakrat; kajti ko so splezali na čoln, niso dovolj hitro prišli za vesla in veter ga je zopet pognal k obrežju, kjer je v pesku nasedel.

Smoke je opazil, da so pljuski na bokih čolna sproti zmrzovali. Tretji poskus je bil uspešnejši. Zadnja dva moža, ki sta bila splezala v čoln, sta bila sicer mokra do pasu, toda čoln je splovil. Z velikim naporom so možje veslali s težkimi vesli in se polagoma oddaljevali od obrežja. Ko so bili že na široki vodi, so hoteli dvigniti jadro, narejeno iz ovej. Sunek vetra pa jim ga je odnesel in tretjič pognal čoln nazaj k zamrzajočemu obrežju.

Smoke se je nasmehnil in odšel naprej. Tudi njega je čakala ta stvar, kajti tudi on, v novem poklicu sluga svojega gospodarja, je moral še isti dan odpluti z istega obrežja in v prav lakem čolnu.

Kamor se je Smoke ozrl, povsod je bilo veliko dela. Ljudje so garali z obupno vztrajnostjo, kajti bližala se je zima in nihče ni vedel, ali bodo mogli prepluti dolgo vrsto jezer, preden zamrznejo. Pa vendar sta gospoda Sprague in Stine še sladko sanjala, ko se je Smoke približal njunemu šotoru.

Pri ognju je v zavetju platnena šotora čepel majhen, debel možakar in kadil cigareto, zvito iz rjavega papirja.

»Aha!« je rekel. »Ti si menda novi sluga gospoda Sprague?« Smoke je prikimal in zazdelo se mu je, da je v besedah možakarja slišal mračen poudarek na »gospod« in »sluga«. Pri tem pa je opazil, kako se je v njegovih očeh zasvetila čudna iskra.

»Vidiš, jaz sem sluga doktorja Stina,« je nadaljeval možakar. »Dolg sem pet čevljev in dva palca in mi kar kratko pravijo Jaka Čok.«

Smoke je novemu tovarišu segel v roko. »Ali si zrastle na medvedjem mesu?« je vprašal. »Seveda,« je bil odgovor: »čprav je bila moja prva hrana bivole mleko, če se prav spominjam. Sedi, boš dobil kaj za pod zob. Naša gospoda še niso vstali.«

Kljub temu, da je že pozajtrkoval, je Smoke sedel in v zavetju platna uporil svoj drugi zajtrk s trkrat večjo slastjo. Naporno delo zadnjih tednov mu je okrepilo želodec in vzbudilo v njem pravi volji tek. Jedel je lahko karkoli in kolikor koli, ne da bi kdaj opazil, da ima njegovo telo neka, kar se čemuje prebava. Čok je bil gostobeseden in črnogled. Dimač je zvedel od njega presenetljive podatke o njegovem gospodarju in si šal nič kaj dobre prerokbe o uspehu potovanja, ki jih je čakalo.

Thomas Stanley Sprague je bil bodoči rudniški inženir in sin milijonarja, doktor Adolf Stine pa je imel petičnega očeta. In na priporočilo očetov ju je pri njunem klodnjakem pustolovstvu podpirala neka raziskovalna družba.

»Oh, čisto gotovo imata denarja kot smeti,« je izjavil Čok. »Ko sta dospela na obrežje Dyea, je bila tovrstna sedemdeset centov za funt, toda Indijancev sploh ni bilo. Nekaj skupini, ki

ji bila doma iz vzhodnega Oregona — bili so to pravi rudarji — se je posrečilo, da je najela trop Indijancev po sedemdeset centov. Nosarji so tovore že imeli oprane na plečih — tri tisoč funtov je bilo vsega — pa sta se ti iznenada od nekod vzela Sprague in Stine. Ponujala sta najprej osemdeset centov, potem devetdeset in končno dolar za funt in tedaj so Indijanci odpeli svoje pasove in razdrli pogodbo z Oregoneci. Sprague in Stine sta prišla preko Chilkoota, čeprav sta pričala za to tri tisočake, oregonski rudarji pa še vedno čakajo na obali. In bodo čakali do prihodnjega leta.

»Veš, najina gospoda sta presneto urna, kadar gre za to, da trošita denar in zalita druge ljudi. Kaj sta napravila, ko sta dospela do Lindermanna! Tesarji so pravkar dokončavali čoln, ki so ga zgradili za šest stotakov neki skupini iz San Franciska. Sprague in Stine sta jim stisnila tisočak v roke in tesarji so razdrili pogodbo. Čoln je sicer dokaj lep, toda prevaranci so ga prekleli. Svoje stvari imajo tukaj, čolna pa ne. Pribiti so na tale breg do prihodnjega leta. Na še eno škodljivo kave; zapomni si, da bi za vse na svetu ne hotel potovati s tako sodrgo, če bi tako presneto ne želel priti v Klodnjak. Nimata pravega srca ta dva človeka. Še žalni trak bi snela z vrat h še žalosti, če bi ga potrebovala. Ali si zahteval pismeno pogodbo?« Smoke je odkimal.

»V srce se mi smiliš, tovariš. V teh krajih ne dobiš ničesar za pod zob in kakor hitro dospemo v Dawson, te bosta pustila na cedilu. Boš videl, kakšna lakota bo tam to zimo.«

»Pa saj sta mi obljubila —« je začel Smoke.

»Ustno,« ga je prekinil Čok in zamahnil z roko. »To so same besede. Pa naj bo, kakor hoče! Kako pa ti je ime, tovariš?«

»Reel mi Smoke, Dimač!«

»Dobro, Dimač, ampak tudi za svojo ustno pogodbo boš moral pošteno garati. Ti niti ne veš, kaj te še čaka. Res je, da znata mazati z denarjem, toda za delo ne znata prijeti in jutraj se zlepa ne izkopljeta iz postelje. Ze pred dobro uro bi morali biti nared za odhod. Kar bo težkega dela, ga bova morala opraviti sama! Kmalu ju boš slišal, kako bosta vpila za kavo — v postelji, pomisli! Pa sta odrasla človeka. Ali kaj veš, kako je treba ravnanj s čolnom? Jaz sem govedar in iskalec zlata, na vodi pa nisem doma. Onadva pa se razumeta na čoln prav toliko kolikor zajec na boben. In ti?«

»Kaj jaz vem,« je rekel Dimač in se stisnil bliže k ponjavi, ker je s snegom pomešan veter začel pihati močneje. »Nisem bil v majhnem čolnu, odkar sem odrasel. Mislim pa, da se bova že naučila.«

Vogal šotora se je odvezal in Čok je dobil sneženo s'po v hrbet in tilnik.

»Tisto pa že! Prav lahko se bova naučila,« je rekel besno. »Seveda se bova. Saj se celo otrok nauči. Ampak tisoč dolarjev proti krofui stavim, da danes ne odrinemo.«

Ura je bila osem, ko se je zaslišal iz šotora klic za kavo, in okoli devetih sta se gospodarja naposled prikazala.

»Alo,« je rekel Sprague, rdečelichen, rejen gospodič.